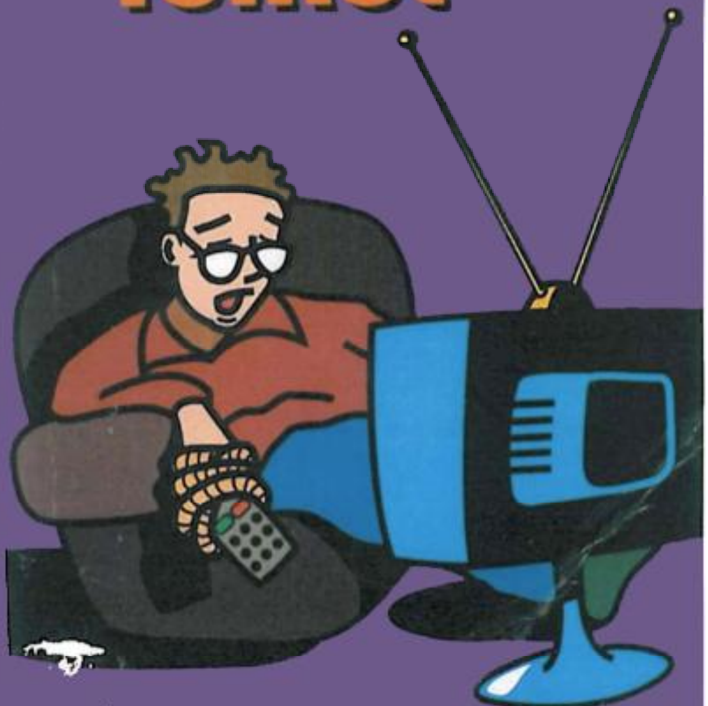
Det sovande folket

Fredrik Reinfeldt

Det sovande folket

Det sovande folket

Fredrik Reinfeldt

Fredrik Reinfeldt 1993
Redigering: *Christer Söderberg* & *Per Schlingmann*
Omslag: *Jesper Hörberg, Studio K*
Tryck: *Rätt Blankett* & *Trycksaksproduktion AB*
ISBN-nr 91-86194-10-0

Förord till piratutgåvan

”Det sovande folket” är boken som alla citerar men ingen har läst. När Fredrik Reinfeldt skrev boken 1993 hade han året innan i en maktkamp mot Ulf Kristersson tagit över makten i det Moderata ungdomsförbundet – på mandat att föra dem in på en mer konservativ bana.

På 124 sidor sammanfattar Reinfeldt sina visioner efter sina två år i riksdagen. I fem kapitel presenterar han först dystopin, sedan handlingsprogrammet, dess implementering i det dagliga livet, de moraliska ståndpunkterna de bygger på samt avslutar med ett ”exempel från verkligheten”. En slagkraftig vision från en ungkonservativ tänkare, kan man tänka, redigerad av ingen mindre än den framtida vapendragaren Per Schlingmann.

Men ändå är *Det sovande folket*, två år in i Fredrik Reinfeldts regeringstid, mycket svår att få tag på. Trots att dess författare intagit den mäktigaste posten i Sverige har den inte kommit i nytryck, och på de få bibliotek i Sverige där den funnits är den registrerad som försvunnen eller sedan länge borttagen ur hyllorna.

Vad beror detta på? Först och främst borde det kanske påpekas att publikationen i fråga knappt kan ses som en ”bok”, utan om den skulle publiceras i standardformat med normalstora sidor, marginaler och typsnitt mer skulle bli ett ”häfte”. Alla som dessutom försökt köra Det Sovande Folket genom en kopieringsmaskin vet dessutom att det är ett exempel på mycket dåligt bokbinderi.

Vidare är den mogna dispositionen vi presenterade senare mer en illusion i vår mening att visa välvilja – egentligen är ”boken” ett hopkok av spridda texter.

Kapitel 1, ”Sovhjärnorna”, börjar med att en 28-årig man dör - en otroligt skicklig litterär blinkning, redan i den första strofen. Mannen har dött ”välfärdsdöden”, i ett framtida samhälle pacificerat och försoffat, där allt sköts från TV:n, mat intas i pillerform och Socialdemokraterna och Folkpartiet har gått ihop till ett parti som nu förslavar mänskligheten - ”sovhjärnorna”. Allt kontrolleras av staten, till och med vädret. Känslor är förbjudna. Ingen är någonsin utomhus. Huxley och Bradbury för de som inte tycker om subtilitet.

28-åringens far är dock välfärdsstatens ansvarige för bidragsfrågor, och får en känslomässig reaktion när han märker att avkomman av hans donerade sperma har avlidit som får honom att ifrågasätta hela statsystemet. Detta gör att han går till ”Mästaren” som är hans gamla lärare, och berättar det för honom. ”Mästaren” väljer in honom i ett upplyst hemligt sällskap där alla genomskådat välfärdsstaten. Ridå.

I **kapitel 2** presenteras många av de citat som blivit återproducerade när boken nämnts. Reinfeldt menar att Socialdemokraterna förtrycker det civila samhället, och frågar sig hur det kan väckas från ”hjärntvätten”. Som fiender utmålas utöver vänsterpartierna även folkpartiet och ”stora delar av centerpartiet”. Motsägelserna är många i de snabba kasten – svenskarna är enligt Reinfeldt ”mentalt handikappade”, samtidigt som hans moderater ser människan som ”i det närmaste ofelbar”. Svenskarna söker sig till kollektiv, samtidigt som de strävar efter ensamhet.

Tanken att *”bara allt politiskt beslutsfattande försvinner blir människan helt befriad och inga problem kvarstår”* presenteras utan att förnekas – och visar en tydlig koppling till partikamraten Anders Borg som 1988 menade att han som statsminister *”inte skulle göra ett jota”* i TV-programmet *Diskutabelt* med Robert Aschberg. Senare i boken läggs även grunden för varför politiker inte ska få besluta om välfärden: de skapar inga egna resurser.

”Utanförskap”, ”avknoppning” och ”generation av fuskare” är också uttryck som presenteras i detta kapitel som Reinfeldt tar med sig i sitt framtida politiska arbete.

I **kapitel 3** blir ”boken” istället en dagbok för den helt vanliga tjejen Johanna, som dock under endast en dag lyckas göra (och notera) ett stort antal gärningar som gör henne till ett gott exempel i Reinfeldts ögon.

Johanna vaknar före väckarklockan, reflekterar över motion, umgås med sin farfar, äter fullkornsbröd, reflekterar över felet med ”ungdomsbostäder”, tänker på hur mycket spanjorer tycker om EG, hejar på Djurgården, källsorterar, skriver brev, åker kollektivt och reser sig där för gamla damer, umgås med sin mormor, skriver en insändare om hundbajs, visionerar över eldrivna bussar, kommer extra tidigt till jobbet (en moralisk plikt!), pratar mer med sin mormor, äter sallad, tänker på att det är viktigt att klä sig rätt, tänker på alkoholens dåliga inverkan, köper miljövänligt tvättmedel, avsäger sig all form av narkotika, planerar segling, läser om spansk historia, lär sig framkalla fotografier, umgås med sin syster, förbannar kollektiv samt ställer sig tveksam till ”lösa förbindelser”.

Allt på en enda dag. Johanna är en fantastisk kvinna.

I **kapitel 4** skriver Reinfeldt tio nya budord. De finns att läsa på sida 106. Det är även i detta kapitel vi får stifta bekantskap med argumentet att inget stöd över svältgränsen ska skattefinansieras. Detta för att inte ge folk en ”falsk trygghet”.

I **kapitel 5** vill Reinfeldt slutligen visa att han lever som han lär, och lägger ut om hur han var med och anordnade en insamling till svältande barn i Afrika när han var vice ordförande i Sveriges centrala värnpliktsråd. Han beskriver själv deltagandet som ”imponerande” och ser just denna insamling som tecknet på att hans framtida värld är möjlig.

”Men alla har vi väl producerat korkade saker under ungdomen” tänker du kanske nu – och ja, det är riktigt. Men i granskandet av denna text måste vissa faktorer beaktas. Fredrik Reinfeldt är inte 17 år, utan 28. Idéerna som presenteras i boken är inte hopsnickrade på ett pojkrum, utan under två år i den svenska riksdagen.

Den tärande dispositionen, det skrattretande formatet och symboliken som nästintill spottas i ansiktet på läsaren är skapat helt utan självdistans – och försvaras i förordet med att boken *”drar i olika riktningar, den byter avsändarae [sic!] och stil flera gånger. När framtiden diskuteras räcker inte ett perspektiv och ett sätt att uttrycka sig.”*

Denna bok beskriver alltså den framtid Fredrik Reinfeldt sökte. Därför uppmanar vi dig – att i ett samhälle där situationen för var dag försämras för sjuka, arbetslösa, studenter, invandrare, fattiga och alla de andra vars ”utanförskap” Reinfeldt talar om för att kunna fördjupa klassamhället – läsa boken som ligger till grund för det hela. Därför ger vi er: *Det sovande folket*.

Uppsala och Stockholm, mars 2009
Anders Utbult & Björn Fridén
www.alliansfrittsverige.nu

Ett axplock

Det Sovande Folket innehåller en rad minst sagt märkliga idéer, vilket skapar misstankarna om att boken i första hand var avsedd för intern debatt. Det som uttrycks kan möjligen också förklara varför det finns en sådan ovilja att låta verket gå i nytryck. Nedan följer ett urval, för den late läsaren.

”Blott 28 år gammal dog han […] i vad som snart skulle komma att kallas 2000-talets farligaste och dödligaste epidemi. Fullt jämförbar med pest, smittkoppor eller AIDS. Han dog välfärdsdöden.” (sid. 12)

”… men han mindes att han sagt något om att det svåraste vid tidpunkten för sammanslagningen varit att ena sig om vilken blomma som skulle bli partiets symbol, alternativt vilken blomma som bäst symboliserar blandningen av en ros och en blåklint.” (sid. 25)

”Det går inte att peka på, det är ingenting konkret och de flesta människor skulle inte ställa upp på att de är offer för socialdemokratisk hjärntvätt. Det gör det inte mindre sant.” (sid. 42)

”Svenskarna är mentalt handikappade och indoktrinerade att tro att politiker kan skapa och garantera välfärd.” (sid. 52)

”I moderaternas värld är det främst politiskt beslutsfattande som begränsar människan. Slutsatsen blir därför lätt att bara allt politiskt beslutsfattande försvinner så blir människan helt befriad och inga problem kvarstår.” (sid. 59)

”I det längre perspektivet måste medborgaren också vara försäkrad mot generationsövervältrade kostnader. […] [U]tställda löften i statliga socialförsäkringssystem likt pensionssystemet intecknar, om det inte finansieras direkt, framtida generationers skapade resurser.” (sid. 96)

”Välfärdsstaten är en omöjlig konstruktion.” (sid. 111)

”Politiker skapar inga resurser och kan därför inte heller ställa ut löften om resursernas fördelning.” (sid. 111)

”Vi vill inte se ett samhälle där människor svälter, men i övrigt ska inga standardkrav skattefinansieras.” (sid. 112)

Innehåll:

Förord

Moderaternas alternativ till socialdemokraternas starka stat är tilltron till det civila samhället. Människan förutsätts ta stort eget ansvar och självständigt utforma sina liv, bara det politiska beslutsfattandet hålls tillbaka.

För många svenskar skulle ett minskat politiskt beslutsfattande få precis den effekten. För andra är detta inte lika sant. Många unga och anställda i den offentliga sektorn räds det egna ansvarstagandet. De är offer för välfärdsillusionen.

Tilltron till politikers möjligheter att skapa resurser och garantera välfärden har gått så långt att vi slagit sönder delar av det civila samhället. Istället för ansvarstagande medborgare som står redo att ta över när stat och kommun drar sig tillbaka, möts beslutsfattarna av förändringsrädsla och trygghetsorienterade medborgare som tror att alla kan leva på bidrag och att alla kan garanteras sysselsättning. De tror att

“någon annan” betalar och att de inte behöver bidra.

Offren för välfärdsstatens falska locktoner är Det sovande folket.

Moderaterna tror i sitt nya handlingsprogram och i sin kommunikation till väljarna att det sovande folket kan väckas utan att de bidrags beroende och passiviserade svenskarna utpekas som del av problemet. Enbart socialdemokraternas och olika intresseorganisationers skuld för välfärdsstatens misslyckande tydliggörs. Moderaterna måste våga gå längre.

Det framtida medborgarskapet måste uppmuntra till självständighet gentemot staten och det måste klart uttalas att andelen svenskar som för sin försörjning är beroende av direkta bidrag och indirekta subventioner skall minskas från år till år.

Detta är både en mörk och ljus bok. Den börjar mörkt, men visar också på möjligheterna och de goda exemplen. Boken drar i olika riktningar, den byter avsändarae och stil flera gånger. När framtiden diskuteras räcker inte ett

perspektiv och ett sätt att uttrycka sig. Bokens skilda kapitel utgör olika försök att på flera satt ge ingångar till ett problem som vi alla kommer att leva med sviterna efter. Välfärdsstaten har misslyckats, människorna har passiviserats och politikerna tycks ha kapitulerat. När människorna skall väckas behövs politikerna. Inte de vi sett för mycket av. Inte de som eftersträvar makt, vill detaljreglera och som aldrig lyssnar. Vi behöver ledare som förmår att peka ut långsiktiga målsättningar och som har förmågan att rikta sig direkt till väljarna med obekväma sanningar. Utan dessa ledare går demokratin under och folket somnar in.

Stockholm i november 1993

Fredrik Reinfeldt
ordförande Moderata Ungdomsförbundet

Kapitel 1

Sovhjärnorna

Blott 28 år gammal dog han. Det kom inte plötsligt utan satte punkt för en ganska lång och utdragen process. Han skulle hittas redan nästa dag. De historiska exempel som funnits på människor som legat döda länge och börjat ruttna och utvecklas till sanitära olägenheter, som det hette, var nu avhjälpta.

När han inte registrerades i datanätverket som påloggad följde datorn de larmmönster som den hade instruerats att göra. Datorn skrev till honom över skärmen utan respons, därefter ringde datorn utan att någon svarade. Eftersom datorn kunde detektera hans närvaro i rummet, men utan att kunna kommunicera, sände datorn efter en ambulans.

Han dog precis som en lång rad andra unga människor började göra den sommaren i

vad som snart skulle komma att kallas 2000-talets farligaste och dödligaste epidemi. Fullt jämförbar med pest, smittkoppor eller AIDS. Han dog välfärdsdöden.

Han korn tidigt att tillhöra sovhjärnorna. Det var inget fel på dessa människors hjärnor, de bara utnyttjade en försvinnande liten del av sin kapacitet. Sovhjärnorna kunde tala, läsa och skriva. De hade gått i skolan och ofta varit ganska intresserade, till en början. Sedan hände inget mer.

Sovhjärnorna tappade tidigt intresset för skolan, och för all ting annat också. De visste att de aldrig skulle arbeta med någonting, det gjorde bara dårarna. Dårarna var de som bestämde, de tappade inte orken i skolan utan fortsatte anstränga sig, fast de inte behövde. Det var därför som sovhjärnorna kallade dem dårarna. Det var ingen som brydde sig om vad dårarna sa, det var ingen som orkade intressera sig. Dårarna servade välfärdsstaten. Sovhjärnorna såg dem nästan bara på TV och bytte då snabbt över till en annan av det dryga hundratal kanaler som fanns.

Hans död denna dag utlöste ingen större aktivitet. Hans öde blev ett fall för statistikerna. De registrerade allting och presenterade sedan resultaten för dårarna. Hans död hade

förmodligen inte uppmärksammats mer överhuvudtaget om det inte var för att det redan någon timme efter att dödsfallet registrerats på vanligt sätt hade förts in en notis i välfärdsstatens informationsorgan. Där nämndes att han dött, namngivet med hans personnummer. Användandet av namn hade minskat drastiskt i takt med att människor umgicks allt mindre. Många mödrar som efter insemination födde sina barn avstod helt från att döpa barnen. Några fortsatte att döpa sina barn, mest av nostalgiska skäl. För de flesta betydde inte dessa personnummer någonting. För välfärdsstatens ansvarige för bidragsfrågor hade dock dessa siffror betydelse. Han hade en fantastisk matematikerhjärna och hade en unik förmåga att minnas siffror. Han hajade till när personnumret korn upp på skärmen. Hans hjärna sökte febrilt kopplingen till detta personnummer. Han visste att

han borde veta kopplingen men det gick inte upp för honom omedelbart.

För en sovhjärna hade denna tankeoperation varit omöjlig, men han var välfärdsstatens härskare, en man som visste att utnyttja sin hjärnas kapacitet. Han fann snart kopplingen. Det tog en stund, det var trots allt 29 år sedan. Då, för 29 år sedan hade han precis som många andra framstående unga män i välfärdsstaten ombetts att bli spermadonator. De mest begåvade hade på den tiden ombetts att skänka sperma för att motverka den förslappning och fördumning som synts alltmer hos befolkningen.

De kvinnor som bestämt sig för att föda fram ett barn ville naturligtvis ha en begåvad spermadonator. Han hade varit mycket aktiv och på detta sätt kommit att bli biologisk far till ett drygt hundratal barn. Han såg aldrig något av dessa barn, men han fick betalning och ett tackkort innehållande det lilla barnets personnummer när det hade fötts.

För 29 år sedan hade han bl a skänkt sperman som efter insemination tänt livslågan för den människa som fötts nio månader senare och tilldelats det personnummer som han nu fått

upp på sin skärm. Med blandade känslor gick kopplingen upp för honom. Hans son var död.

Han fattade nu ett beslut som skulle förändra hela hans liv. Han bestämde sig för att åka till sjukhuset för att se sin son för första och sista gången. Det mötte inga hinder, han var en av välfärdsstatens mäktigaste personer. Väl inne i förvaringsrummet där hans son väntade på kremering hade han nästan ångrat sitt tilltag. Hans närvaro här skulle säkert leda till frågor. Han kunde inte heller hjälpa det men han mådde inte helt bra av att stå i rummet.

Han bannade sig för denna inställning. Dårarna var effektiva människor med mycket att göra, gammaldags känsloyttringar fanns det inget utrymme för. Känslor var ett tecken på svaghet, många menade dessutom att känsloyttringar var värre än så. Känslor var ett hot mot välfärdsstatens ideologi. Omhändertagandet skulle skötas rationellt av staten. Det påstods finnas många exempel på hur känsloinblandning i historien hade hotat hela välfärdsstatens fundament. Om människor försökte ta hand om varandra trängdes ju välfärdsstaten undan. Det skull ge ett samhälle där några hade människor

som älskade och tog hand om dem, men många skulle inte ha någon alls och det var inte rättvist.

Det var därför tvunget att bekämpa alla frivilliga insatser som utfördes. Då blev det lika för alla och ingen blev orättvist behandlad.

Han var hårt skolad i dessa uppfattningar men detta till trots kunde han inte hjälpa att i det lilla mörka rum där han nu stod i total tystnad, så framstod inte systemet som lika genomtänkt. Han kunde se att hans son, som han nu såg för första gången, var mycket lik honom, han var nästan en kopia av honom själv i samma ålder.

Han kunde se de små märken som skönhetsoperationerna lämnat efter sig. Det var en typ av operationer som alla gick igenom. Passiviteten i välfärdsstaten skulle ha lett till att människorna skulle ha blivit enormt feta om inte läkarvetenskapen hade utvecklat mycket effektiva och enkla ingrepp för att ta bort slaggprodukter och fett. De lämnade mycket små spår efter sig och gjorde att människorna trots en kraftig överkonsumtion kunde vara ständigt slanka. Operationerna hade kompletterats med inbyggda träningsprogram i de sängliknande

stolar som välfärdsstatens medborgare tillbringade merparten av sina liv i. Fördelen med det var att de stora problem med sitt- och liggsår som funnits förr också hade arbetats bort. Övningarna var dessutom muskeluppbyggande, något som annars skulle skapa problem. Inaktiviteten hade förr lett till muskelförtvining.

Hans hud hade den mycket speciellt matta ljusbruna färg som välfärdsstatens invånares kroppar hade. Det var effekten av blandningen av att aldrig vara ute och få frisk luft och samtidigt ständigt sola solarium. Solrören var antingen inbyggda i sängöverbyggnaden eller också var hela bostaden utbyggd med dessa solmöjligheter. Det senare hade blivit alltmer populärt.

Det som störde honom mest var att de som fört in honom till sjukhuset fortfarande inte hade tagit bort fjärrkontrollen som var fastspänd vid högerhanden. De hade förmodligen som så många andra börjat se det som en naturlig förlängning av den mänskliga kroppen. Den tekniska maskin som kompletterade de alltmer bortkopplade mänskliga fem sinnena.

Fjärrkontrollen var människans bäste vän. Den var fortfarande inte tankekontrollerad, men

vetenskapsmännen trodde sig kunna utveckla en sådan inom några få år. Förr i tiden hade människor haft en fjärrkontroll för varje sak, det hade till slut blivit ohållbart att hålla isär.

Då hade universal-fjärrkontrollen tagits fram. Den kunde styra allt i människans tillvaro och hade följaktligen utvecklats på så sätt att den lätt kunde fästas på den mänskliga armen. Den hade blivit en så naturlig del av den mänskliga kroppen att ambulanspersonalen glömt att ta bort den på vägen in till förvaringsrummet.

Fjärrkontrollen styrde naturligtvis TV-n. Inbyggt i TV-n fanns förutom det hundratal TV-kanaler som erbjöds, välfärdsstatens enorma informationssystem. Alla tidningar och all information från välfärdsstaten som tidigare förts ut på andra sätt var nu inbyggt i TV-n. Du beställde mat, shoppade, brevväxlade, fick böcker upplästa, kommunicerade med din husläkare, röstade och utbildade dig via TV-n.

TV-ns storlek kunde styras via kontrollen. Den kunde täcka hela TV-väggen, som alla människor hade, men också anpassas till en mindre storlek. Hela väggen användes främst

till ”när man gick på bio” och alltså ville ha en mer heltäckande bild upplevelse. Då förstärktes också ljudet med särskilda högtalare som var inbyggda i väggen.

I TV-n fanns också omfattande dataspel av olika slag. Allt från enkla spel där den i fjärrkontrollen inbyggda joy-sticken användes, till de mest moderna där du med en känsla av att faktiskt delta på riktigt sittandes i din stol kunde projiceras in som deltagare i till exempel en fotbollsmatch.

Utan att röra dig hade du känslan av att du sprang och kämpade för att vinna. Du kunde påverka så att ditt lag alltid var det bättre och. att du var den stora stjärnan. Spelet var en oerhörd succé.

En annan mycket populär variant var den där du projicerades in på historiska slagfält, och där du som spelets hjälte och framgångsrik soldat kunde ändra slagets utgång. Spelen kunde pågå i dagar. Att deltagaren somnade ifrån spelet ibland gjorde ingenting.

Det fanns en detektor som kände av att spelaren var vaken och om han somnade in pausade spelet tills dess att användaren vaknade.

Det enda problem som dessa spel skapade var att spelarna ofta glömde äta och helt förlorade uppfattning om tid och rum. Flera spelare hade fått föras till sjukhus utmattade efter att inte ha ätit, hållit sig vakna i flera dygn och dessutom varit kraftigt förvirrade av att i den allmänna upphetsningen fått en känsla av att faktiskt leva i en annan tidsålder.

Det kunde ibland ta flera veckor att få dem tillbaka till nutid och inse att de bara deltagit i ett spel.

Fjärrkontrollen styrde också matproduktionscentret. Egentligen behövde inte invånarna äta mat som förr i tiden. Det fanns piller som på ett fullgott sätt täckte alla behov. De flesta valde ändå att äta på ett mer gammaldags vis. Matproduktionscentret ordnade allt detta. Via TV-datorn beställdes ingredienserna och basprodukterna. Dessa placerades in i centret som också var inbyggd kyl och frys. Med kontrollen kunde du sedan välja maträtt och tillhörande dryck och det framställdes på mycket kort tid.

Från kontrollen styrdes också klimatanläggningen. Temperatur, fuktighetsgrad, lufttryck och syrehalt kunde regleras. Ljuset i bo-

staden och färgsammansättningen på belysningen styrdes också från kontrollen.

Han böjde sig fram för att lossa kontrollen, men ryggade snabbt tillbaka. Detta med beröring var inte alldeles okomplicerat. Civilisationen kunde ha gått under av sjukdomar som AIDS om inte människorna hade anpassat sig till en ny levnadsstil.

AIDS hade förvisso inte smittat via beröring, men det spreds rykten om att det egentligen inte gick att bevisa. Det var bäst att vara varsam, framförallt med folk man inte kände. Dessutom ledde beröring till känslor, ibland mycket starka känslor, och känslor var liktydigt med svaghet. Då började man bry sig om några men inte andra, känslor var inte rättvisa, det ledde till ett samhälle med olika känslor. För honom var denna olikhet det största hotet mot välfärdsstaten.

Han rörde ändå lätt vid sin son. Huden kändes mjuk men ändå hård. Mjuk av alla krämer och massagen som var inbyggd i sängstolen. Hård av det myckna solandet, som nästan

lämnat en skorpa efter sig. Han bestämde sig för att strunta i fjärrkontrollen.

Minuterna gick. Han ville så gärna säga något men det var ingenting som kändes naturligt att säga. Han insåg att han var ledsen. Inte bara för att hans son hade dött. Det var svårt att framkalla faderskänslor för en person man aldrig sett.

Hans sons stora yttre likheter med honom själv väckte dock någonting annat. Det hade funnits en tid före han utsetts till bidragsansvarig i välfärdsstaten. Det kändes som för länge sedan, men anblicken av hans son väckte minnena till liv.

Han hade tidigt engagerat sig politiskt. På den tiden var partiet fortfarande delat, tänkte han. Han kom på sig själv med det lustiga i den tankegången. Partiet hade ju faktiskt inte varit delat påminde han sig, det hade varit två partier. Han skakade på huvudet åt att han inte hade kommit ihåg detta direkt.

Alla i välfärdsstaten var dåliga på historia. Kunskap om historien ledde bara till en vilja att bevara saker som det varit. Det gjorde att saker som inte var relevanta för beslutsfattandet väg-

des in i kalkylerna, och repeterade för sig själv torrt välfärdsstatens officiella syn på nödvändigheten av att avråda till historiska studier. Varför tynga ett folk med deras hemska historia. Folket vill leva nu och politikerna sköter framtiden, det var den arbetsuppdelning som gällde i välfärdsstaten.

Medborgarna hade sedan långt tillbaka accepterat detta synsätt. Historien var ojämnlik. Den hade medfört att folk tidigare hade trott att de var olika eftersom de hade olika ursprung. Det var viktigt att alla startade med samma förutsättningar. Det var rättvist. Då fick inte historien rubba förtroendet mellan medborgaren och välfärdsstaten.

Efter att ha kommit ihåg att partiet varit delat, redan det en farlig hågkomst, började nu hans hjärna att arbeta för högtryck. Det var inte bra, det visste han, men denna dag var på alla sätt annorlunda. Partiet hade varit delat, tänkte han igen. Det hette inte Välfärdsstatspartiet på den tiden. De två partierna hade hetat Bekvämlighetspartiet och Omhändertagande-partiet. Så var det. Han gladdes mycket åt att han nu kom ihåg detta.

Omhändertagandepartiet hade varit det stora partiet. Deras huvudparoll var att staten och endast staten kunde skapa och garantera jämnt fördelad välfärd i form av rättvisa bidrag. och tillräcklig omvårdnad. Det största hotet mot en rationell välfärds hantering var frivilliga insatser. De gjorde att det var statistiskt mycket svårare att konstatera om människor egentligen hade ett bra liv.

Dessutom hade denna frivilliga omvårdnad en tendens att ibland allt för mycket rikta sig mot de närmaste släktingarna och vännerna. Detta fenomen beskrevs av ideologerna som mycket betungande. "Du skall inte belasta den du tycker om genom att ställa krav på att bli omvårdad och få kärlek. Det skall du få av utbildad, kompetent personal som ger rättvis omvårdnad", repeterade han sin egen grundkurs i välfärdsstatens fundament. Den gick alla ny tillkomna i partiet. Han hade tillhört Omhändertagandepartiet före sammanslagningen.

Han hade mycket svårt att minnas några fler detaljer kring det gamla Omhändertagandepartiet. En mycket gammal minnesbild från hans första partimöte for genom korttidsminnet. En

gammal partiveteran hade välkomnat honom. Den gamle mannen hade sagt Omhändertagandepartiet en gång för länge sedan vant två partier.

Precis som dagens Välfärdsstatsparti fyllde han i från nutiden. Han mindes inte om den gamle mannen hade berättat namnen på de två partier som föregått Omhändertagandepartiet, men han mindes att han sagt något om att det svåraste vid tidpunkten för sammanslagningen varit att ena sig om vilken blomma som skulle bli partiets symbol, alternativt vilken blomma som bäst symboliserar blandningen av en ros och en blåklint.

Det rapsodiska minnet hade ingen innebörd för honom. Detta med blommorna verkade så obegripligt att han slöt sig till att han förmodligen mindes detta på fel sätt. Det andra partiet, Bekvämlighetspartiet, mindes han ännu sämre. Han kom ihåg att det på den tiden inte var någon större vänskap mellan de två partierna. Bekvämlighetspartiets budskap slöt sig till att påvisa nyttan av den tekniska utvecklingen och att påminna om att det var nya tekniska uppfinningar som ledde till

att samhällsproblem som tidigare funnits nu hade lösts.

Som partinamnet antydde kopplade partiet ofta samman den tekniska utvecklingen med en ökad personlig komfort och minskade krav på fysiska ansträngningar.

De två partierna hade till sist slutit sig samman. Alla politiker insåg det kloka i att kombinationen av generösa bidrag och tekniska innovationer kunde skapa det trygga samhälle som var välfärdsstatens slutmål. Medborgaren skulle vara trygg, försörjd och omhändertagen. Det kunde ingen ha några invändningar emot.

Han påminde sig om att valdeltagandet hade minskat drastiskt på den tiden då det hade funnits två partier. Detta trots det mycket smarta valdata-programmet som byggts in i TV-n. Från sin fjärrkontroll kunde medborgarna avge sina röster. Alla hade en personlig kod för att komma in till sitt ”valkonto” där man gjorde sina markeringar på parti och rangordnade sina bidrag.

Rangordningen gav en individuell bidragsprofil, som av ansvarige ministern för dessa frågor vid det tillfället hade beskrivits som

en valfrihetsrevolution. En vinnande paroll hade varit "Vi betalar-Du väljer".

Det förenklade valförfarandet hade till en början gjort att fler deltagit i valet. De klimatologiska anläggningarna som sedan några generationer tillbaka styrde vädret i välfärdsstaten hade programmerats för sol den dag då valen inföll, vilket gjorde att många avstod.

När det programmerades om till regn hjälpte inte detta, människorna hade efter de förbättrade möjligheterna att klimatvariera sina lägenheter alltmer tappat lusten för att gå ut överhuvudtaget. Valsystemet byggdes då in i TV-n, vilket till en början varit framgångsrikt.

När valdeltagandet trots detta sjönk hade man övergått till ett system som innebar att väljaren fick markera ett partival på sitt ”valkonto” och det fick sedan fortsatta att galla som denne väljares avgivna röst på valdagen, så länge ingen ändring gjordes. Det var en bra lösning för det gjorde att det sjunkande valdeltagandet bromsades upp.

Han mindes dock att efter partisammanslagningen hade de två gamla partierna tillsammans fått mer än tre gånger så många fler

röster, trots att de inte längre existerade, än det nybildade Välfärdsstatspartiet. Ingen hade i hastigheten kommit ihåg att radera möjligheten att ligga kvar med sina gamla röster på de tidigare partierna. Valet därefter var dock den möjligheten borttagen och rösterna tillföll Välfärdsstatspartiet.

Han kunde inte påminna sig när det senast var val. Det sköttes av datorerna numera helt och hållet. Han visste att han ibland fick upp ett meddelande på sin dator där antalet röster på Välfärdsstatspartiet angavs, men det upplevdes inte som någon större nyhet.

Han var mycket stolt över att ha kommit ihåg allt detta. Hela hans liv hade inriktats på att inte tanka bakåt. Det fanns inte som begrepp. Sinnena upplevde nuet och hjärnan planerade framåt. För sovhjärnorna användes nästan bara sinnena. Hans prestation att på så kort tid ha kunnat rekapitulera händelser i det förgångna var både märklig men också farlig.

Varför var det farligt? Fanns det händelser och idéer i det förgångna som var farliga för välfärdsstaten? Hade det funnits idéer om att omhändertagandet och välfärden inte skulle skötas

av staten? Tanken var absurd, det fanns ingen välfärd om inte staten garanterade den, tänkte han.

Han påminde sig att det uppenbarligen funnits meningsskiljaktigheter före den stora partisammanslagningen. De hade tydligen inte varit större än att det gått att förena. Han kände ett stigande obehag av alla dessa oönskade tankegångar. Hela denna dag var ett brott mot den rationalitet som dagligdags präglade hans vardag.

Han kände att det var dags att lämna förvaringsrummet. Han tittade på sin son igen. Varför hade han dött? Han hade konfronterats med uppgifterna om stigande dödstal i den så kallade välfärdsdöden, men först nu fick dessa uppgifter en brutal verklighetsanknytning. Han rekapitulerade från rapporterna att ingen nöjaktig förklaring hade stått att finna till varför så många unga avled. Den enda hållbara teorin som fanns var att den totala passiviteten och stora bristen på meningsfyllda uppgifter eller saker att utföra ledde till att kroppen och hjärnan förtvinade.

Inte i fysisk bemärkelse, men i psykisk. Därifrån till att förklara varför detta ledde till en dödlig utgång var dock vägen lång.

Hade hans son dött av att han hade haft för lite att göra? Han tänkte på sin egen pressade arbetssituation. Hans ansvar var omfattande och hans arbetsdagar långa. Han kände att det var svårt att sätta sig in i vad det skulle medföra att känna sig sysslolös. Det borde finnas mycket man skulle kunna göra om det bara fanns tid, tänkte han.

Han kunde till exempel inte förstå varför alltfler visade en stor tveksamhet inför att överhuvudtaget gå utomhus. Flera TV-opinionskontroller visade att allt färre medborgare fann det mödan värt. De hade ingen de ville hälsa på. Frisk luft kunde de få via klimatanläggningen och behovet av synintryck tillfredsställdes via TV-n. Tydligast var denna utveckling bland de unga.

Han kunde förstå medborgarnas tveksamhet. De miljöproblem som funnits förr var till stor del undanhjälpta. Den moderna tekniken producerade miljövänlig el med mycket liten

miljöpåverkan. Det gjorde att det inte var farligt att röra sig utomhus, av det skälet.

Värre var det med risken att stöta på en drogstimulerad psykohuligan. De drog fram i de bitvis ödsliga städerna påverkade av diverse stimulerande narkotiska preparat. De hade en tendens att bli våldsamma. Det myckna drogmissbruket gjorde att många inte längre styrde sitt eget beteende.

Droganvändningen var ett stort problem i välfärdsstaten. I brist på annan stimulans och för att komma bort från det vanligtvis mycket innehållslösa liv som de flesta levde användes mycket droger av främst hallucinogen karaktär. Det gav Fantasiliknande upplevelser och lyckokänslor som medborgarna inte förmådde känna i vanliga fall. De flesta framställde själva sina narkotiska preparat på kemikalisk väg i mat- centret.

Tillverkarna hade inte först uppmärksammat hur enkelt det var att framställa preparaten i matcentret och de flesta var därför utrustade med den möjligheten.

Han kom ut på gatan utanför sjukhuset. En frisk bris fläktade mot hans ansikte. Det kändes som hela hans värld var uppochnedvänd. Tankar och idéer som han aldrig tidigare vågat tänka for genom huvudet i allt högre tempo.

Det kändes som hjärnan rusade likt ett skenande tåg. Han var tvungen att stanna upp utanför utgången för att söka återfå balansen. Det hade känts som han snubblat till och nästan fallit framåt när tankeverksamheten satte fart.

Varför dog hans son? Och varför hade han inte fått se sin son före han dog? Varför skämdes han för sina känslor? Varför? Det hela förvärrades av att någonting inom honom hela tiden påminde om att dessa tankar egentligen inte var tillåtna. Han anade på något sätt att svaren han sökte var både obekväma och kanske till och med skulle utmana mycket av vad han stått upp för och trott på i hela sitt liv.

Han hade aldrig känt sig så liten i hela sitt liv som han gjorde i denna stund. Han insåg att han var tvungen att göra någonting. Han beslöt att söka upp sin gamle läromästare från utbildningstiden. Mästaren bodde i andra änden av staden och han tog sin tystgående elbil och

började färden. Hans beslut att uppsöka mästaren hade en lugnande effekt på honom. Hans huvud lugnade ned sig och han väntade nu med tillförsikt på att komma fram till den gamle mästaren.

Han insåg att det var flera år sedan han hade besökt sin gamle mästare. Hans omfattande arbete tog mycket tid, ursäktade han sig, men insåg att det inte var hela sanningen. Han var nästan rädd för mästaren.

Mästaren hade lärt honom logik och matematik under hans studietid och alltid förr fungerat som en idékälla för honom. Det hade varit den person han gick till när han behövde råd. Deras meningsutbyten hade alltid varit givande, fastän han kände en enorm respekt för den gamle mästaren och därför ibland behövde lite distans till honom. Den gamle mästaren hade inte gillat hans politiska engagemang, kom han ihåg.

Han öppnande redan efter första påringningen, precis som om han väntat på honom. De stod tysta och betraktade varandra. Mästaren hade blivit riktigt gammal, hans skinn var

skrynkligt och hans gråa hår stod åt alla håll. Det var lätt att missta honom för en gammal menlös gubbe om det inte var för ögonen. Han mindes samma blick från förr i tiden.

Mästarens ögon var vakna på ett sätt som var ovanligt i välfärdsstaten. Det var som en särskild lyster omgav hans ögon. När han tittade kändes det som blicken brände. Ögonen utstrålade sådan intensitet att man förstod att bakom dessa ögon fanns en mycket aktiv hjärna.

Mästaren tittade uppfordrande på honom från topp till tå och sade sedan att hans väntan nu var slut. Han hade svårt att förstå vad mästaren menade med det. Mästaren sade att han såg tvivlet i hans ögon, han hade väntat på att få se det tvivlet under lång tid. Mästaren sade att han hade varit hans allra mest begåvade student och att han hade hoppats mycket på honom. Sedan hade han förlorat honom till partiet och hans ögon hade slocknat. Nu var tvivlet väckt och då kom han till mästaren igen.

De satte sig mittemot varandra. Mästaren ledde honom genom en lång rad frågor och fick honom att berätta om dagens händelser. Fortfarande hade han inte sagt något om de tvivel som

han känt och om de frågor som fortfarande var utan svar. Det behövde han på något sätt inte göra. Det var som om han inte kontrollerade detta längre, han kände att mästaren hade sett hans tvivel bara genom att titta på honom när han kom.

Till slut var han tvungen att fråga varför hans son dog? Mästaren svarade att det svaret visste han redan själv om han tänkte efter. Han rekapitulerade de slutsatser som han själv dragit när han var på sjukhuset. Hans son hade haft för lite att göra.

Han, precis som många andra unga, satt hela dagarna framför sin TV-skärm och styrde med sin fjärrkontroll allt omkring sig. Hans son hade helt enkelt inte haft någonting att leva för. För sovhjärnorna fanns inget meningsfullt, inga utmaningar och ingen nyfikenhet. De var trygga och omhändertagna, det var huvudsaken.

Han tittade tyst på mästaren en lång stund.

- Vi har misslyckats, sade han sedan dämpat.

Mästaren nickade instämmande och tillade att det tar olika lång tid för kloka människor att komma fram till det. Hans gamla favoritelev hade tagit förvånansvärt lång tid på sig. Efter att ha vågat konstatera misslyckandet var det som allting brast för honom.

Känslorna tog överhand och gråtandes började han ett långt försvars liknande tal. Han hade blivit missledd, han hade bara försökt vara duktig och utföra sitt arbete. De hade aldrig menat illa, alla skulle bli omhändertagna.

Han slutade mitt i en mening och tittade stint på mästaren. Hade mästaren vetat detta hela tiden utan att göra någonting. En person med hans kapacitet borde använda sitt kunnande för att protestera. Mästaren vred på sig. Hu~ skulle han ha kunnat protestera. Väljarna hade l val efter val röstat fram partier som lovat högre II bidrag och fortsatt omhändertagande. Väljarnas I. krav på bidrag hade till slut blivit så högljudda att enbart partier som lovade fortsatt bidragsgivning överlevde. Till slut var det ingen ide att ha flera partier, de sade ändå samma sak.

Behandlingen av dem som hävdade att detta var fel väg att gå hade varit omild. Det

framställdes som om man ställde krav på försämringar och att man därmed var emot människor. Det gick inte att argumentera mot den typen av retorik. Det hade kanske gått om det funnits stora befolkningsgrupper som inte var helt beroende av politikernas välvilja, men det hade det inte funnits.

Tvärtom, andelen direkt bidragsberoende hade vuxit hela tiden. Alltför sent hade de hemska biverkningarna uppmärksammats. Alla egenskaper som hade aktiverat medborgarna hade gjorts onödiga av välfärdsstaten. Alla var garanterade välfärd och omhändertagande. De mänskliga kontakterna minskade i antal och människorna blev till slut helt passiviserade.

Han lyssnade spänt till mästaren. Hur skulle de komma åt detta? Han och mästaren var tvungna att göra någonting. Han skulle framträda i välfärdsstatens informationsorgan och berätta att de misslyckats, han skulle skriva till statsministern, han skulle tala med alla han kände. Mästaren väntade tills han tystnat och skakade sedan på huvudet. Det var för sent. Många hade försökt före honom, de hade alla förlöjli-

gats och snabbt förpassats ut i kylan. Det kunde vara direkt farligt för honom personligen att göra några utspel dessutom.

Toleransen för kritik hade avtagit i takt med det vikande intresset hos väljarna för att delta i valet. Makthavarna var säkra på omval och blev därför allt oförsiktigare i hanteringen av de som framförde avvikande uppfattningar. Det cirkulerade ihärdiga uppgifter om att oppositionella hade försvunnit spårlöst efter kritiska utspel.

Vad skulle han då göra? Han kunde omöjligt stillatigande se det mänskliga förfallet fortgå, han var på något sätt tvungen att revanschera sig. Mästaren sade att han skulle föras in i en liten exklusiv klubb som brukade mötas hemma hos honom med jämna mellanrum. Kloka människor som liksom han hade tjänat välfärdsstaten, men som sedan av någon anledning börjat tvivla och nått insikt om att allt gått snett.

De pratade om sina insikter. Det räddade dem från att bli galna, sade mästaren. De måste få ventilera sin ångest och sin ilska över att välfärdsstaten hade tillåtits förstöra mänskligheten.

De var inte många kvar och deras kunskaper och insikter skulle förmodligen dö undan med dem.

Den unga generationen var mer förslappad och förlorad an någon tidigare generation. Välfärdsstaten gick mot sin undergång. De var olycksbröder på ett sjunkande skepp som gjorde det bästa av situationen. Det lämnade någon sorts bevarad självkänsla kvar hos dessa människor.

Mästaren sade att de fick fortsätta nästa gång och sade åt honom att bege sig av hemåt.

På stapplande ben som hade svårt att bära honom kom han ut i den friska kvällsluften. Han insåg att hela hans liv som det hade gestaltat sig fram till denna dag hade förändrats i ett slag. Han skulle aldrig mer få en fullgod natts sömn. Han skulle aldrig mer tro sig göra nytta på arbetet. Han skulle leva för de sporadiska mötena med de som vaknat och han skulle för evigt förbanna den ansiktslösa välfärdsstaten.

Kapitel **2**

Hur väcks det civila samhället?

- *De bortglömda svaren* i *moderaternas nya handlingsprogram.*

Slutet på den socialdemokratiska eran

Moderaterna har som ambition att bli Sveriges största politiska parti. Det förpliktar. Sveriges största parti kan inte se sig självt som företrädare för en avgränsad befolkningsgrupp. Det kan inte heller låsa fast sig vid politiska uppfattningar i tron att verkligheten är statisk, partiet måste istället visa på insikt om att förutsättningarna ständigt förändras. Sveriges största parti måste följa med sin tid och vara beredd på en kritisk granskning från omvärlden, från både väljare och opinionsbildare. Lyckas

inte detta blir man inte största parti, och omvänt om man inte förstår detta, så förblir man inte störst.

Det hittillsvarande största partiet, socialdemokraterna, har varit störst under nästan hela 1900-talet. Deras uppfattningar och idéer har präglat det svenska samhället och den politiska debatten, Till grund för varje bostadskvarter, daghem, undervisningstimme i skolan eller idrottsanläggning ligger oftast socialdemokratiska idéer och beslut. Än viktigare är de spår som deras politik mentalt har efterlämnat hos vanliga människor.

Det går inte att peka på, det är ingenting konkret och de flesta människor skulle inte ställa upp på att de är offer för socialdemokratisk hjärntvätt. Det gör det inte mindre sant. Politik, eller mer korrekt ideologier, är till för att påverka vårt tänkande och att förändra människors beteende,

Socialdemokratins försvenskade socialism har varit 1900-talets mest framgångsrika vallokomotiv ' Resultatet är att svenska folket är passivt, förlitar sig på offentliga institutioner och är trygghetsorienterat. Egenskaper som är mer el-

ler mindre utrotningshotade är enskild initiativkraft och entreprenörskap, individuell ansvarskänsla och våra närmastes känsla av ansvar sitt och andras välbefinnande,

Socialdemokratin har lyckats förbli störst eftersom utbredningen av deras idéer hela tiden har förutsatt ett knaprande på de resurser som skapats av den sektor som de egentligen på möten säger sig vilja bekämpa,

Socialdemokraterna har förlitat sig på den svenska kapitalismens förmåga att skapa resurser som socialdemokratiska politiker sedan har fördelat efter vad de uppfattar vara en rättvis fördelning, Det har gjort att svenskarna, som trott att välfärden skapats av socialdemokraterna, fortsatt att stödja dem i val efter val.

Bröd och skådespel blev i 1900-talets tappning i Sverige beroendeframkallande bidrag och reformlöften, Politikerna har uppträtt som jultomten och skänkt nya bidrag och reformer till väljarna, Svenskarna har trott på tomten, Nu kommer moderaterna snart att bli störst. Det beror på att den socialdemokratiska strategin inte längre fungerar. Socialdemokratin

har bitit den hand som fött dem i så hög utsträckning att den privata sektorn inte längre förmår producera de resurser som hela tiden måste pumpas in för att hålla det socialdemokratiska korthuset upprätt.

Efter 1970 är det enbart med konstgjorda åtgärder och genom att skjuta problemen på framtida generationer via skulduppbyggnad som socialdemokraterna kunnat fortsätta som tidigare. Efter snart 25 år av devalveringar och lånepolitik går välfärdsstaten Sverige mot statsbankrutt.

Det leder till att socialdemokraterna enbart kan vinna folkligt stöd som oppositionsparti. Då fungerar den gamla retoriken som utlovar bidrag till människor och ger folkflertalet en känsla av att ingen behöver drabbas av besparingar.

Väl i regeringsställning tvingas socialdemokraterna föra den politik de i opposition opponerat mot. De tvingas spara och frångå reformlöften. Reaktionen har visat sig bli våldsam och kommer att bli alltmer våldsam när socialdemokraterna inte kan leverera i enlighet med utställda förväntningar.

Socialdemokraternas moment 22 under 90-talet medför att de kan bli stora som oppositionsparti bara för att se detta stöd försvinna i regeringsställning. Den retorik som krävs för att vinna stöd blir samma retorik som omöjliggör en fungerande ekonomisk politik.

Det finns bara ett parti som egentligen utmanar de uppfattningar som legat till grund för den välfärdskonstruktion som nu går överstyr. Därför får moderaterna ta vid när de andras idéer inte längre bär. Förändringen kommer dock inte att infinna sig smärtfritt. Det kommer att bli en bitter fejd mellan de två huvudkrafter i svensk politik som kommer att kämpa om väljarnas gunst under 1990-talet.

I ena ringhörnan finns socialdemokraterna med sin störste välfärdsideologiska parhäst, folkpartiet. I samma ringhörna ryms också det lilla vänsterpartiet, det ännu mindre miljöpartiet, stora delar av centerpartiet och den i riksdagen röstande delen av ny demokrati.

I den andra ringhörnan finns moderaterna där också kristdemokraterna, den moderna delen av centern och den retoriska delen av ny demokrati ryms.

Den helt dominerande kraften i det som skall ersätta den socialdemokratiska eran är moderaterna. Det borde leda till en inträngande granskning av vad moderaterna avser att göra och vad de vill sätta i välfärdsstatens ställe. För den som är intresserad av framtiden och inte historia borde det moderata handlingsprogramsarbetet och det slutgiltiga förslaget till nytt handlingsprogram som antas på moderaternas partistämma i november 1993, vara intressantare än varje socialdemokratisk kongress.

Den insikten har inte riktigt uppenbarat sig för svenska media, och därmed inte heller för svenska folket. Det har gjort att det intressanta moderata programarbetet har gått ganska spårlöst förbi.

Mycket få svenskar har läst handlingsprogramsförslaget "Allsidighetens samhälle" eller den slutrapport som Hans L Zetterbergs politiska framtidsgrupp lämnade till partistämman 1990, kallad "Idéer för vår framtid". Det har gjort att många förtjänster gått den breda allmänheten förbi men värre är att också svaret på den mest centrala frågan för att få det framtida välfärdsbygget att fungera förblir obesvarad, också i de

moderata programskrifterna. Hur väcks det civila samhället, passiviserat av årtionden av inlärd hjälplöshet, till individuellt ansvarstagande?

Moderaterna och Det Civila Samhället

För dem som inte är bevandrade i moderat programspråk måste ett par centrala termer förklaras. Viktigast för förståelsen av moderaternas framtidsvägval är begreppet "Det civila samhället."

I samma förord till "Idéer för vår framtid", där Hans L Zetterberg så pricksäkert benämner tiden som vi nu lever i, efter socialismens sammanbrott, som den stökiga tiden, ryms också uppdraget för det civila samhället. Det lyder:

Om något behöver göras och det kan göras av det civila samhället, så skall det göras av det civila samhället, inte av stat och kommun

Uppdraget är alltså delvis ett motuppdrag. Det pekar på behovet av att börja arbetet med att tränga tillbaka statens och kommunernas be-

slutssfärer. Det visar också på en insikt om att stat och kommun inte kommer att kapitulera eller ge upp sina beslutsfunktioner egenhändigt.

Det handlar om två kraftfält som står mot varandra, där makten idag ligger hos stat och kommun och där moderaterna önskar förskjuta makten i det civila samhällets riktning. Det tydligörs än mer när det civila samhället definieras i "Idéer för vår framtid":

När vi säger det civila samhället pekar vi på allt som inte skall vara styrt av statsmakterna och inte är del av den offentliga sektorn. Det civila samhället är alltså inte motsatsen till det militära utan motsatsen till den politikerstyrda delen av samhället. Det är en omistlig del av vår tillvaro.

Redan i första stycket i moderaternas nya handlingsprogram positioneras partiets uppgift visavi det civila samhället:

Moderata Samlingspartiet vill med stöd i *sitt idéprogram och* i *detta handlingsprogram gå i täten för en sådan samhällsutveckling som baserar sig både*

på politiska beslut och på värderingar som ger det civila samhället styrka.

Moderaterna är det civila samhällets främsta uttolkare, partiet har lyft fram begreppet och gör sig politiskt redo att ta strid för dess förverkligande. Det handlar för den stora majoriteten moderater inte om att vända politiskt beslutsfattande ryggen, det handlar om att vidareutveckla en insikt om att politiskt beslutsfattande inte räcker och dessutom i många situationer inte alls fungerar.

Den insikten blandas med en ide om vad som skall placeras i det politiska kraftfältets ställe. Ett civilt samhälle som framförallt bärs upp av den lilla världen och som är fylld av de många nära frivilliga relationer som vi har, både inom och utom familjen.

Till detta kommer marknadsekonomin i den stora världen, som det överlägsna ekonomiska system vilket förmår utnyttja knappa resurser på bästa sätt och ger största möjliga medborgerliga påverkansmöjlighet. Det skapar tillsammans det Allsidighetens samhälle som gett det moderata handlingsprogrammet sitt namn.

Problemet är att vägen till allsidighetens samhälle, med ett förstärkt civilt samhälle, går bildligt uttryckt mellan två bergstoppar som inte är förbundna med varandra och där till och med moderaterna saknar svar på hur bron som skall brygga över till framtiden skall byggas.

De nya kunskapsskillnaderna

Kritiken mot moderaterna har tidigare ofta utgått från att moderaterna vill föra tillbaka oss i tiden, till hur det var förr. Det är naturligtvis ett bekvämt angreppssätt för en politisk motståndare att hävda att ens meningsmotståndare egentligen bara vill backa bakåt i tiden. En viss substans har dock funnits i kritiken.

Moderaterna fungerade under lång tid som en konserverande kraft vars främsta funktion var att bevara gamla strukturer. Målet var att rädda landet från en alltför långtgående socialisering. Idag har detta dock mycket lite med moderat politik att göra. Med intåget av liberala värden i Moderata Samlingspartiet har idéerna främst blivit en framtidsvision. Utgångspunkten

är dagens problem blandat med erfarenheten av tidigare misstag och framgångar, uppgiften gäller dock framtiden och formerandet av ett nytt samhälle.

Dagens stora problem brukar uttryckas i ekonomiska termer, med tabeller som visar budgetunderskottet och den offentliga sektorns andel av våra samlade resurser. Det är ofta en alarmerande läsning.

Det som dock inte förs fram lika ofta är hur människorna psykiskt har påverkats av 53 års socialdemokratiskt styre. Det är egentligen mycket märkligt. Ekonomer och politiker är mycket duktiga på att beskriva konsekvenser för företagandet och ekonomin av den socialdemokratiska eran. Få verkar dock ställa sig frågan vilken påverkan som skett hos vanliga människor.

Än värre är att de flesta faktiskt verkar räkna bort att det skall ha skett någon påverkan alls. Efter årtionden av opinionsbildning om hur socialdemokraterna urholkat skolan, trängt undan värdet av fasta normer och värderingar och skapat en inlärd hjälplöshet verkar ingen moderat räkna in det faktum att mycket av det som

partiet genom årtionden har varnat för faktiskt är besannat.

Ingen behöver åka till det sönderfallna tidigare kommunistblocket för att se vilken effekt som följer av årtionden av omyndigförklarande, borttagna individuella incitamentsstrukturer och ensidig rapportering i massmedia. Alla symptomen, om än i mindre alarmerande omfattning, finns i Sverige.

Svenskarna är mentalt handikappade och indoktrinerade att tro att politiker an skapa och garantera välfärd. Tecknen är mycket tydliga hos det uppväxande släktet, de 60- och 70-talsfödda.

Hos många av mina generationskamrater märker jag en okritisk inställning till att ”samhället” skall ordna bostad. Diskussionen handlar mer om vid vilken ålder som det är lämpligt att flytta hemifrån. Om inte bostad, och I för den delen arbete, finns tillgängliga blir inte den spontana reaktionen att ställa sig frågan hur jag själv skall ordna detta. Kraven riktas istället mot det allmänna. Detta gäller naturligtvis inte alla, men det är alldeles för utbrett för att inte oroa.

Än vanligare är uppfattningen, att när det l: nu finns givmilda socialförsäkringssystem så !' gäller det att utnyttja dem. Alla bidrag som man kan tillskansa sig upplevs som smart och framåt. De som eventuellt drabbas av detta beteende är svåra att peka ut och den gamla devisen att det är fult att leva på bidrag har effektivt arbetats bort hos dagens unga.

Undantaget är fortfarande rena socialbidrag, som upplevs som kränkande. Men att få ut mesta möjliga bostadsbidrag, allrahelst via att skaffa sig en skenlägenhet under värnplikten, eller att skriva upp sin lön för att få ut högre föräldraförsäkring, eller försöka få ut arbetslöshetsunderstöd men samtidigt arbeta svart, är accepterade sätt att bidragsfuska.

Du får en generation av fuskare, som smart anpassar sig till bidragssystemen. Det handlar inte sällan om unga människor som egentligen klarar sig utan dessa olika stödformer och för vilka systemen från början egentligen inte var tänkta.

Värre är att känslan av att någon annan skall hjälpa till att ordna saker blir en passiviserande signal. Någon annan har ansvaret. Du be-

höver inte själv ordna det för dig, du behöver inte anstränga dig. Det framkallar en känsla av att man inte behöver bry sig.

Skolan och behovet av kunskap upplevs som mindre angeläget. I en tid när dessutom alternativen är många och i det korta perspektivet mycket roligare blir det många som inte skaffar sig tillräckliga kunskaper.

Detta är på inget sätt något allmängiltigt, vilket ibland leder till att problemet inte uppmärksammas. För den som är intresserad lär sig förmodligen dagens skolelever mer än någon tidigare generation.

Det som lärs ut är också till sin karaktär mindre kunskapsrabblande och tabeller, utan istället en mer självständig kunskapsgrund som gör det möjligt för den som tillgodogjort sig undervisningen att kritiskt granska omvärlden och vinklade fakta.

Vi har fått en ung generation som med moderna hjälpmedel och ett stort tekniskt kunnande utstrålar en enorm självständighet och självkänsla. De förstår mycket snabbt samband och de förstår att utnyttja och anpassa sig till nya situationer.

För att använda det marxistiska synsättet kan man beskriva dem som den nya härskarklassen.

Klassbegreppet är hopplöst förlegat, men används ofta i den offentliga debatten. Det är därför viktigt att betona att den gamla beskrivningen av påstådda klasskillnader inte stämmer. Finns det någon uppdelning som är relevant för hur framtiden kommer att gestalta sig så är det att tala om de som kan tillgodogöra sig informationen och utnyttja den på rätt sätt i kunskapssamhället och de som å andra sidan står mer eller mindre utanför.

De som förstår att tillgodogöra sig kunskap blir de som kommer att klara sig bäst. Det har ingenting med pengar att göra, inte med titlar eller med kön. Det handlar om att begåvas med föräldrar som förstår att fostra en självständig individ och som förstår att uppmuntra till självstudier. Det handlar om att växa upp i ett hem som ger utrymme för studiemotivation.

Alternativet, och verkligheten för den helt övervägande delen unga svenskar i dagens Sverige, är det motsatta och leder till olika grader

av passivisering, dåligt självförtroende och verklighetsflykt.

Sverige har fått en stor grupp medborgare som lider brist på tillräckliga kunskaper. Det handlar om de som aldrig förstått att skolan inte är en förvaringsplats, eller det ställe som vi går till enbart för att träffa kompisar.

Det handlar också om alla de unga som inte lär sig använda den moderna teknologin, som i vissa fall är studietrötta redan i tidiga tonåren och som har varierande grad av läs- och skrivsvårigheter.

De tillhör den stora skaran för vilka ny teknologi och den utbredda dataanvändningen bara leder till ännu större utanförskap och känsla av att inte räcka till.

De vet att berätta mycket om musikgrupper och är experter på kärleksproblem, men de har betydligt svårare för att namnge landets ministrar och de klarar inte av att fylla i den enklaste blankett. De står till stora delar utanför samhället.

Detta är en stor andel av invånarna i det civila samhället, de bryr sig inte om politik, tar mycket sällan egna initiativ och förstår inte in-

nebörden av att ta eget ansvar. Man skulle kunna säga att detta är effekten av 53 års socialdemokratisk omyndigförklarande politik.

Det är delvis sant. Det stora problemet för framtiden är att dessa stora grupper av medborgare in te söker ansvarstagande idag och in te ens kommer försöka ta det till sig, ens om statens och kommunernas maktutövning skulle rullas tillbaka. Detta utmanar den moderata människosynen.

Finns några mänskliga brister?

Den enskilda människan har en central plats i det moderata budskapet. I den av liberala värderingar alltmer präglade moderata upfattningen är människan i det närmaste ofelbar.

Detta ställs i motsatsställning till politikerna, som i egnskap just härav inte samtidigt tillerkäns denna ofelbarhet utan snarare uppfattas som dumma, drivna av personliga vinningssyften och ute efter att förstöra för vanliga människor. Stämmer denna bild?

Det är lätt att förstå hur dessa uppfattningar har kunnat växa fram. Den politiska klassen i Sverige har ansett sig behöva ha synpunkter. På allt och inte varit sena att lagstifta när det mänskliga beteendet inte passar. Svenska folket har sett socialdemokratiskt dominerade politiska församlingar fatta omyndigförklarande beslut.

Reaktionen syns därför tydligast på högerkanten. Allt politiskt beslutsfattande uppfattas som av ondo. Det finns många exempel som underbygger den kritik som riktas mot politiska beslut.

Om slutsatsen är att politiska beslut inte är positiva och att det finns grund för kritik mot politikerna i detta land, leder det då samtidigt till uppfattningen att människan är ofelbar?

Frågan kan synas väl akademisk. Någon kan invända att det är självklart att människan inte är ofelbar. Människan fuskar, slår, våldtar och krigar över hela världen. Hur självklart detta än kan tyckas är det dock inte samma sak som att ett politiskt parti formar sitt idealsamhälle utifrån dessa påtagliga mänskliga svagheter. Tvärtom, alla partier utgår mer eller mindre

från att människan är ofelbar och skall fås att växa och ges större självbestämmande.

Skillnaderna ligger oftare i att de politiska partierna har olika bild a v vem eller vilka krafter i samhället som förhindrar människan från att kunna leva ut i frihet.

I moderaternas värld är det främst politiskt beslutsfattande som begränsar människan. Slutsatsen blir därför lätt att bara allt politiskt beslutsfattande försvinner så blir människan helt befriad och inga problem kvarstår.

För många människor skulle säkert frånvaron av detaljerade politiska beslut leda till precis den positiva konsekvensen. Den enskilda individen har historiskt visat prov på stor förmåga att anpassa sig och att överleva nästan oavsett vilken situation som hon ställts inför.

För många moderater, som inte sällan är aktiva medborgare och skickliga entreprenörer, blir det naturligt att efterfråga ett samhälle med färre detaljregler. De upplever helt korrekt att deras förmåga begränsas och inte utnyttjas fullt ut till följd av att en lång rad politiska beslut begränsar deras vardag. Problemet är att det finns

skillnader mellan människor. Det som är en sanning för många stämmer inte för andra.

I moderaternas nya handlingsprogram finns en markering av att det existerar en sådan skillnad mellan människor. De inledande kapitlen är skrivna med den liberala, humanistiska människosyn som ser människan som kapabel att åstadkomma nästan vad som helst.

I kapitel 13 om Rättstryggheten (sid 58-59 i partistyrelsens förslag till nytt handlingsprogram) modifieras detta något. I synen på grövre brottslingar sägs följande:

I de fall där återanpassning, på grund av den dömdes upprepade eller svåra brottslighet, inte är ett realistiskt alternativ, skall övriga medborgares skyddsbehov tveklöst sättas i första rummet. Mycket långa frihetsberövanden kan vara nödvändiga för att skydda människor från ***oförbätterliga eller extremt farliga brottslingar.***

Det finns alltså även i vår moderata värld människor som är både oförbätterliga och extremt farliga. Denna insikt om mänskliga svag-

heter och dess konsekvenser begränsar sig dock till att påverka moderat kriminalpolitik.

Det som glöms bort är den stora gruppen som å ena sidan inte är kriminella och å andra sidan inte är handlingskraftiga självständiga medborgare - det sovande folket.

Självklart bör allt politiskt beslutsfattande syfta till att få människor att ta ett utökat eget ansvar. Vissa mänskliga brister, förstärkta av den socialdemokratiska omhändertagande-filosofin, är idag så framträdande att det får konsekvenser för det politiska beslutsfattandet.

Det första är den mänskliga lättjan och strävan efter bekvämlighet. Till en viss punkt påverkar inte detta ekonomin. Problemet uppstår när förbättrad bekvämlighet tas för given och finansieringen är beroende av att någon annan betalar. Strävan efter trygghet, vilken framträder än tydligare i lågkonjunkturer, gör att riskbedömningen för den som har en "trygg" tjänst i den offentliga sektorn alltid faller ut till nackdel för att försöka bryta sig loss och stå på egna ben. Det uppstår ingen mångfald vilket i sin tur inskränker valfriheten.

Människan är av naturen lite lat. Hon har egenskaper som motverkar detta, nyfikenhet och i entreprenörs anda till exempel. Latheten kan dock också förstärkas till ren passivitet om det sänds politiska signaler om att det alltid är någon annan som står för initiativet.

Trygghetssystemen som tar bort stor del av anledningen att slita bara för att klara sin försörjning och mediasamhället som via TV:s starka genomslag leder till en alltmer passiv informationsinhämntning förstärker denna process.

Det andra är den alltmer utbredda bristen på tillit. Tillit till oss själva, tillit till etablissemanget eller tillit till våra medmänniskor. Många gånger tycker jag att det är positivt att vi i vårt öppna samhälle har en konstruktiv och kritisk debatt där den som hävdar något får vara beredd på att försvara sin ståndpunkt. Det är dock bara en del som deltar i denna debatt, dessutom utgör de en krympande skara till antalet. Jag tycker det är förfärande att se hur många i min generation som mår riktigt dåligt och som är beroende av professionell hjälp för att motarbeta rena ångestkänslor. Det kan säkert historiskt hävdas att många människor mått dåligt

även tidigare i historien men tendensen går dock i riktning från mer fysisk ohälsa mot psykisk.

Skilsmässobarnen med fyra föräldrar brukar utpekas som en förklaring. Det stämmer säkert i vissa fall, många har dock en grundtrygghet som gör att de inte mår dåligt av att föräldrarna skiljer sig och att det kommer in nya partners i föräldrarnas liv.

Tonläget i dagens skolor är ofta långt upptrissat, kraven på att uppträda korrekt är stora. Utan att egentligen alltid mena illa "sätter sig" kompis grupper på enskilda som tidigt slås ut och blir mobbingoffer. Rädslan för att inte göra "rätt", är mycket stor.

Ungdomars ständiga vilja att gruppera sig i olika stilriktningar, ofta följandes musikens olika inriktningar, är ett bevis för hur de unga flyr in i kollektivets skyddande värld. Våld i fysisk bemärkelse men också som diskussionsämne är ständigt närvarande i unga kretsar. Våldet förhärligas och våldsbenägenhet blir en viktig del av främst den manliga identiteten.

Det är positivt att unga ifrågasätter etablissemanget, men om det inte samtidigt leder till

en vilja att få bestämma mer själv, blir lätt resultatet bara ett utanförskap. Politiker kritiseras för att vara otydliga, och i många fall stämmer det. När det däremot beskrivs som "tjafs" eller valpropaganda när politiker inte säger samma sak är det inte lika lätt att stämma in i kritiken.

Det saknas en förståelse för att olikheter behövs för att ge demokratin innehåll. Strävan efter utslätade kompromisser är oftast varken bra för debatten eller politikens innehåll. Unga vänder politiken ryggen när de inte längre förstår nyttan av att försöka ha en helhetsbild för hur samhället skall fungera och dessutom inte ser det nödvändiga i att olika förespråkare har olika helhetsbilder.

När allt beskrivs som "tjafs" blir debatten meningslös och demokratin förlorar i betydelse.

Bristen på tillit till våra medmänniskor beror delvis på den strävan efter ensamhet som kännetecknar många svenskar. Vår välfärd och tidigare stora rikedom har i hög utsträckning använts för att utöka svenskarnas bostadsyta.

För många är ensamboende t den mest önskade boendeformen. Vi släpper inte vår omvärld

så gärna inpå oss. Vi har därför svårt att lita på varandra. När någon behöver hjälp i offentliga sammanhang, på bussen eller i tunnelbanan drar sig många från att rycka in. Vi vill gärna att någon annan skall ta initiativet, eller också tar vi för givet att någon person med särskilt ansvar skall sköta detta.

Tendensen är nog tydligare i våra storstadsregioner, där anonymiteten är mer utbredd, men det säger något om den svenska mentaliteten.

Bristen på tillit leder till att vi gärna grupperar oss med människor som är lika oss själva. Människan är ett flockdjur och har mycket lätt för att skrämmas av det avvikande. Framförallt om personerna har eget dåligt självförtroende. Gruppen får identitet via motbilder. Den positionerar sig i ungdomsvärlden genom att vara emot andra grupper eller agera som deras motsats. Spänningar byggs in i ungdomskulturen.

Grupperingen följer ofta också givna åldersmallar. Vi umgås inte bara med likasinnade utan också med jämnåriga. Den bristande kontakten över generationsgränserna är ett allvarligt

bevis på bristen på tillit. Särskilt dålig är kontakten mellan tonåringar och de riktigt gamla.

Frånvaron av utbyte över generationsgränserna leder till mytbildningar. De äldre är rädda för de unga och flyr från områden där de sam- las. De unga tycker bara att de äldre gnäller och pratar för mycket. De gamla kontaktbehov och vilja att berätta om hur det var förr rimmar illa med dagens ungas behov av omedelbar till- fredsställelse och vilja att leva i nuet utan tillbakablickar.

Generationsåtskillnaderna förstärks av strukturen på våra bostadsområden. De senaste decennierna har bostadsområdena byggts med tanke på vissa åldersgrupper. Ungdomsbostäder i vissa kvarter, äldreboende och servicebostäder i andra. De risker som följer av att svenskar och invandrare bor i olika stadsdelar har ibland uppmärksammats. Samma resonemang går att föra för den generationsseparering som följer av vårt sätt att bygga.

Moderaterna och den offentliga sektorn

Stärkandet av det civila samhället skall alltså delvis förverkligas genom att dess motsats, den politikerstyrda delen av samhället, trängs tillbaka. Det handlar då främst om den offentliga sektorn. Den offentliga sektorn är inte samma sak som den politikerstyrda delen av samhället.

Politiken styr också över marknaden och den konkurrensutsatta delen av ekonomin. Politiken reglerar i stora stycken även privata beteenden. Den politikers t yrda delen av samhället är dock mer sammanväxt med den offentliga sektorn än någon annan samhällssektor.

När moderaterna därför formulerar sina idéer för ett nytt samhälle blir synen på den offentliga sektorn särskilt viktig.

Socialdemokraterna vill få detta till att moderaterna vill bekämpa personalen inom den offentliga sektorn och helst avskeda allihop. Moderaternas kritik skall dock inte tolkas som att målsättningen är att göra människor arbetslösa. Flertalet av de tjänster som idag utförs inom den offentliga sektorn kommer att behöva uträttas

även i framtiden. Det blir förmodligen med andra arbetsgivare eller som egna företagare, men att tjänsterna behöver utföras är det ingen som ifrågasätter.

90-talets viktigaste uppgift vid sidan av att föra in Sverige i Europasamarbetet är att avmonopolisera den offentliga sektorn. Det existerar inga funktionella kostnadsspärrar inom den offentliga sektorn idag. Rationaliseringar och ett riktigt ekonomiskt tänkande har bannlysts under lång tid och har även idag svårt att få fäste.

Det har givit till följd en kostnadsexplosion inom den offentliga sektorn som i sin tur har pressat upp skattetrycket och senare också vårt lånebehov när skatterna inte längre räckt till. Kostnaderna för den offentliga sektorn läggs på de sektorer som för sin överlevnad är beroende av att i ett internationellt perspektiv erbjuda bästa möjliga produkt till lägsta kostnad. Det senare försvåras av kostnadsövervältringen. Flera företag slås u t eller lämnar landet. Förändringen av den offentliga sektorn handlar alltså om överlevnaden för all vår välfärd.

Den borgerliga regeringen har genomfört en lång rad lagändringar som skapar förutsätt-

ningar för de förändringar av den offentliga sektorn som moderaterna länge förespråkat. Alla regler som begränsar startandet av privata daghem eller privat barnomsorg är borttagna.

Skolpengen leder till att fristående skolor utan offentliga huvudmän kan konkurrera med kommunala alternativ på lika villkor. I borgerligt styrda kommuner och landsting uppmuntras entreprenaddrift och avknoppningar.

I regeringsförklaringen har denna förändring som initierats kallats för en valfrihetsrevolution i välfärdspolitiken. Det som är mest revolutionerande i detta är den förändrade syn på den offentliga sektorn och behovet av konkurrens som nu kommer till uttryck. De reella förändringarna har däremot låtit vänta på sig.

I förhållande till den dåliga utgångspunkten har antalet friskolor och enskilt drivna daghem ökat drastiskt. Som procentandel av det totala utbudet är det dock fortfarande en försvinnande liten andel. Ambitionen bör vara att all produktion av barnomsorg och utbildning skall kunna drivas av enskilda och personalgrupper.

För att uppnå detta är det långt kvar. Att bara öppna möjligheterna har inte räckt om vi har som mål att verkligen i grunden ändra huvudmannaskapet för produktionen av vår omsorg.

På motsvarande sätt kan exempel hämtas från sjukvården och äldreomsorgen. Det behövs något mer än bara möjligheten. Moderaternas kritik av socialdemokratiska politiker som förhindrat och bromsat denna utveckling måste kompletteras med en pedagogisk kritik riktad mot den offentliga sektorns anställda men också en långtgående självkritik vad avser vilka drivkrafter som används för att möjliggöra förändringar.

Det viktigaste är att inte bara se till vilka förbättringar som den ökade mångfalden ger för användarna. Föräldragrupperna har oftare haft lätt för att se nyttan aven större valfrihet och ställt krav på förändringar. Många gånger har detta lett till att de hamnat i polemik med de anställda som känt sig hotade och tyckt att deras arbetsinsatser underkänts. För att bemöta detta har man inför personalen försökt peka på nyttan av att få byta ar-

betsgivare, en naturlig möjlighet för alla som inte arbetar inom den offentliga sektorn. Några kommuner har också försökt med starta egetkurser för att få personalen att ta över verksamheter. Krafterna som motverkar detta har hittills varit starkare varför resultatet låtit vänta på sig.

Politikerna har inte varit ärliga om den offentliga sektorn. Anställningen har setts som tryggad nästan oavsett ekonomisk verklighet. Aven borgerligt styrda kommuner och landsting som lagt varsel om permitteringar och uppsägningar, vilket lett till att den tidigare synen börjat förändras, har senare tagit tillbaka detta och sagt sig vara lättade över att tryggheten kunnat garanteras. Personalen har prioriterat trygghet, vilket än mer förstärkts av lågkonjunkturen, och har därför inte velat söka efter alternativ när anställningen ändå varit tryggad.

Om personalen skulle bryta sig loss skulle de få mer att säga till om. Det har fått några att ta steget. Problemet är att många inte aktivt söker efter större egen bestämmanderätt. Det upplevs som bekvämt att någon annan bestämmer. När det då inte finns några ekonomiska incitament att bli sin egen återkommer trygg-

hetsargumentet och väger tyngre än viljan att stå på egna ben. En stor ovilja mot risktagande bromsar alltså förändringen.

Sektorn är dessutom starkt påverkad av fackföreningarnas mångåriga lobby för långtgående löneutjämning. Alla försök att premiera bra arbetsinsatser har bannlysts. Alla skall ha samma lön oavsett prestation och inlevelse. Det leder till en omfattande avundsjuka mot den som försöker nyttja sitt professionella kunnande för att tjäna pengar.

Alla bevakar varandra och den som säger sig vilja gå sin egen väg får vara beredd på att bli betraktad som en egoist. Det krävs civilkurage för att bli sin egen.

Ungdomspassivitet

40-talisternas barn har mer än någon tidigare generation vänt partipolitiken ryggen. Det är till stor del en välkommen reaktion mot den övertro som många av deras föräldrar haft på politikens möjligheter att skapa välstånd.

De tecken på total ignorans mot allt i samhällslivet som kommer i förlängningen av att protestera mot etablissemanget känns mer hotfulla. Inte för att partipolitiken inte skall kunna rekrytera nya människor. Det vore istället mer välkommet om man drog ned det antal politiska uppdrag som idag finns, eftersom många av dem bara innebär att man fattar beslut på en detaljnivå som egentligen borde överlåtas åt medborgarna själva. Utan mer för att den uppväxande generationen inte tillräckligt mycket rycker åt sig initiativet.

Unga människor borde gå i fronten för att förespråka förändringar. I ungdomsgrupperna borde man avvisa främlingsfientlighet och tycka att öppnandet av Europa innebär nya möjligheter. Stora delar av ungdomen har dock passiviserats och agerar istället för att bromsa utvecklingen. Det gör att de problem som den borgerliga regeringen upptäckt med de anställda i den offentliga sektorn men även i andra delar av Sverige när det fattas beslut som uppmanar till ett ökat eget ansvarstagande kommer att bestå.

Även i framtiden måste moderaterna räkna in mänsklig passivitet och förändringsrädsla

förutom motståndet från socialdemokraterna när beslut skall fattas som syftar till större individuell frihet.

Kapitel 3
Dagbok i en vaken människas liv

Johannas dagbok

Måndag:

Jag vaknade före väckarklockan igen. Det har blivit något aven sport. J ag lägger mig i startgroparna i väntan på att klockan skall ringa. När tonen börjar ljuda stänger jag av direkt och befinner mig på mindre än tio sekunder i duschen. Lite barnsligt kanske, men en bra start på dagen.

I morse sprang jag inte min dagliga runda, har beslutat dra ner lite på springandet. Har pratat med Camilla om att spela badminton två gånger i veckan på morgnarna istället. Skulle också vilja ta med mamma till Friskis och Svettis. Hon

måste röra lite mer på sig. Hon vill egentligen, jag måste bara truga lite.

Ringde farfar om gårdagkvällens film. Jag höll med honom om, efter att ha sovit på saken, att jag också tyckte att det var rätt av Sara att lämna sin make. Han skulle förmodligen inte respektera hennes självständighet i framtiden heller, trots alla löften. Berömde farfar för att han är så klok. Många gamla påstås vara så gammaldags, men inte farfar. Han har intressanta synpunkter på allt. Vi bestämde att gå på bio nästa vecka igen, min tur att välja. Det fungerar rätt bra detta att vi väljer varannan gång. Jag har sett' flera filmer som jag aldrig skulle ha valt annars, och faktiskt gillat flera av dem.

Nästa gång tänkte jag ta med honom på en riktig ungdomsfilm, med kärleksproblem och allt. Tror det kan vara kul för honom. Bra att vi kan umgås så mycket, han känner sig så ensam efter att farmor gått bort.

Åt av det nya fullkornsbrödet till frukost tillsammans med gröten. Har blivit bättre på att äta

ordentligt på morgnarna. Det gör att magen nu känns mycket bättre. Jag vill inte bli ett hälsofreak, men med tanke på allt kaffe jag dricker är det bra att börja lite lugnare på morgonen. Ögnade igenom morgontidningen. Orkade med en artikel på ledarsidan om ungdoms bostäder. Helt vansinnigt att döpa det till ungdomsbostäder. Det borde väl inte vara speciella lösningar bara för att man är ung. Bostäderna är naturligtvis av varierande kvalitet, men bör inte reserveras för särskilda åldersgrupper. Ledarskribenten tyckte ungefär likadant.

På utrikessidan var det en ny artikel om Spanien och EG. Efter att ha träffat Carlos och Maria i Madrid på tågluffen i somras har jag bestämt mig för att följa allt som skrivs om Spanien. Artikeln handlade om att man i Spanien ville att EG skulle fortsätta att ge Spanien stöd för att kunna bygga ut vägnätet. De har redan fått mycket pengar, men det är klart de är mycket fattigare än vad vi har klart för oss. I Spanien kan man inte tala om att de är en del aven rikemansklubb. Vi såg otroligt mycket som behövde göras, men det saknas pengar. Måste vara

jobbigt att vara så beroende av turister som de är därnere. Tänk alla svenskar som kommer dit och köper sig sommarbostäder i de absolut finaste områdena. Det blir rena svenskkolonier. Svenskarna vill väl bara få lite sol, men jag tycker det är konstigt att spanjorerna inte reagerar mer mot svenskarna än vad de gör. De är väl för beroende av turistinkomsterna helt enkelt.

Bläddrade till sportsidorna. Djurgården hade vunnit igen. Verkade ha varit en ganska rolig match. Ringde syrran och kollade vad hon gjorde nästa söndag, Peter skulle ta babyn så hon kunde följa med. Jättekul, Djurgården skulle möta Brynäs i nästa match. Skrev upp i min kom håg- bok att jag skulle spela 50 kronor på Oddset. Någon gång ibland kan det vara kul att spela lite grand. Blir roligare att följa matchen på det sättet också. Slängde tidningen i pappersåtervinningen och kom ihåg att det var denna morgon som det var hämtning. Jag band ihop den sista tidningsbunten och bar ner papperskassarna till porten.

På väg till bussen slängde jag mina glasflaskor och ett par glas som gått sönder i helgen i den gröna glasåtervinningsiglon. Hann också posta tre brev innan bussen kom. Det var ett brev till mormor, där jag bland annat tackade för hundralappen. Hon är så rolig, hon tror att en hundralapp räcker till så mycket. Det blir nog så när man blir äldre att det blir svårt att bedöma pengars värde. Jag skrev att jag tänkte använda hundralappen till att köpa mat till en middag för mormor och mig själv nästa vecka. Jag bad henne återkomma med en dag som passade. Vi har så mycket att tala om.

Hon skulle säkert berätta om morfars senaste stolligheter, som senast när han gått ut i trädgården och grävt upp mormors tulpaner för att de tog syret från ogräset, som han förklarade sig efteråt. Han började bli lite senil. Jag tänkte berätta för mormor om mina planer att försöka läsa i Paris som ERASMUS-student en termin nästa år. Kul att höra vad hon tycker om det. Min franska är urusel, men det kunde vara dags att göra någonting åt det.

Det andra brevet var till Maria nere i Madrid. Jag hade tagit reda på lite om Roxette åt henne, hon tyckte så mycket om deras musik. Jag hade översatt några artiklar till engelska åt henne om Roxette som jag hittat i svenska tidningar. Till sist var det en insändare till Expressen, jag har retat upp mig på alla som inte håller efter sina hundar i parken. Det springer faktiskt många barn nere i parken, som kan ramla i allt hundbajs som ligger där. Det finns faktiskt utmärkta hundlatriner som hundägarna kan använda. Några gör det på ett bra sätt men långt ifrån alla.

Reste mig för en äldre dam på bussen. Det är alltid lika kul att se deras både förvånade och uppskattande blickar när jag som ung reser mig på bussen. Någon gång kan man få någon syrlig kommentar, men det är sällan. Önskar att de kunde få fram eldrivna bussar snart. De så kallade miljövänliga bussarna luktar pyton. De kan aldrig vara miljövänliga. Vore bra om de kunde få fram eldrivna bussar istället. Med miljövänligare fordon kunde många av de problem med

dålig luft och nedsmutsning som följer av biltrafiken snart försvinna.

Jag var på arbetet kvart i åtta. Jag tycker det är viktigt att jag är i tid på morgnarna. Hade jag tagit den senare bussen skulle jag ha kommit fem över, men börjar jag åtta tycker jag att det skall respekteras. Det var inte så mycket att göra idag. Vi hade fått iväg informationen om höstens produkter redan i fredags. Kunderna kommer förmodligen inte ringa förrän om några dagar för att ställa frågor om detta. Vi tog tillfället i akt att rensa i vårt förråd. Mormor ringde för att höra om jag fått hundralappen. Jag tackade och sa att jag precis hade postat ett brev till henne. Jag sa till mormor att vi fick höras i kväll. Jag vill inte prata alltför länge med mormor på arbetstid.

Jag åt min medhavda sallad till lunch. Det gjorde att jag hann ut för att köpa ett varmt underställ till vintern. Förra vintern hade jag inte haft någonting under jeansen, vilket hade lett till att jag blivit snuvig vid flera tillfällen. Jag skulle vara försiktigare denna vinter. Johan ringde och

frågade om jag skulle med till fotolabbet efter jobbet för att hjälpa till med framkallningen av hans senaste Stockholmsfotografier. Han hade fått ett uppdrag av någon tidskrift att gå runt i Stockholm för att ta bilder med 60-tals anknytning. Förmodligen för att 60-talet var så inne. Jag tackade ja. Försöker lära mig hur man skall göra för att kunna framkalla själv.

Vi fortsatte att rensa i förrådet efter lunch. Jag passade på att prata med Lena om hur hon mådde. Det var tydligt att hon inte trivdes på jobbet. Hon hade blivit allt tystare och snäste ibland ifrån sig när någon ställde en fråga. Hon sa att hon inte var i balans och att hon hade jobbigt med sin kille. Han drack alldeles för mycket, framförallt på helgerna. Han blev våldsam när han var berusad och Lena försökte nu få honom att sluta dricka. Jag medgav att min erfarenhet var begränsad när det gällde den typen av problem, men att jag alltid skulle lyssna om hon ville prata. Jag tror Lena var glad för det. Hon blev lite piggare igen efter att vi talats vid.

Jag hade stämt träff med Johan först klockan sju i labbet. Jag hann därför förbi matvarubutiken för att köpa det där nya miljövänliga tvättmedlet som jag läst om. Tycker det är viktigt att alla gör sitt till för att förbättra miljön.

Tänkte på Lena. Festen jag var på i lördags var ganska stökig. Kan tänka mig hur Lena har det. Jag blev attackerad av ett äckel som trodde att det bara var att svepa fram och viska saker i mitt öra. Vad tror killarna egentligen. Han luktade som en hembränningsapparat och jag avspisade honom mycket kvickt. Han såg ärligt förvånad ut. Finns det verkligen tjejer som går på de här typerna?

Jag blev riktigt förbannad på Håkan som efter att ha fått några glas i sig skulle in till stan och fixa röka. J ag har sagt till honom att jag in te vill se honom igen om han inte slutar med alla former av narkotika. Han blir sur på mig när jag säger det. Flera gånger har han dock kommit till mig efteråt, då han varit nykter, och tackat mig för att jag reagerat. Det är viktigt att inte acceptera att någon börjar snacka om att det är accep-

tabelt med droger. Många killar kör det snacket för att göra sig viktiga.

Festen kunde lätt ha spårat ur. Claes var som vanligt full. Det är förvisso kul att vi kan vara hos honom ofta, men när han ständigt dricker för mycket blir det lätt att andra följer efter och beter sig illa. Jag och Eva stoppade några typer i dörren som kom från andra sidan stan och hört talas om festen. Jag var väl inte helt nykter själv, men inte så full att jag inte visste vad jag gjorde. Kom ändå hem vid två tiden. Jag mådde rätt bra morgonen efter. Mamma och jag skulle åka och shoppa, så det var bäst att inte verka allt för trött.

När jag kom hem hade pappa ringt. Han och mamma skulle hyra en segelbåt till nästa sommar och ville att jag skulle följa med några dagar. Jag kan väl tänka mig några dagar, men mer orkar jag nog inte. Pappa skall alltid briljera med att han vet vad allting heter på båten. Det blir lite jobbigt i längden.

Boken jag beställt om den spanska historien hade kommit. Jag hann inte hämta ut den idag på Posten. Historia var inte mitt bästa ämne i skolan, men efter att ha träffat spanska kompisar förändrades motivationen. Det är mycket roligare att läsa om spansk historia när det inte är ett tvång.

Hade fått en påminnelse på hyran. Svor lite över privatgirot jag använder. Visst är det bra att man kan betala räkningarna direkt i brevlådan, men många gånger ligger de på räkningarna över månadsskiftet. Det gör att jag nu hade fått en påminnelse, trots att jag lagt på postgirot ett par dagar före månadsskiftet. En gång hade jag lagt på räkningarna fyra dagar före månadsskiftet, som banken vill att man skall göra, för att räkningarna skulle betalas den sista i månaden. Då drog de pengarna redan nästa dag och jag hade ingen täckning. Det känns mycket frustrerande. Jag blir lika nervös varje månadsskifte för att mitt privatgiro inte skall klicka. Vill samtidigt inte gå till Posten och betala räkningarna, det blir så dyrt.

Väl hos Johan visade han mig hur man skall göra för att framkalla svartvita bilder. Han har verkligen en otrolig förmåga att fånga olika miljöer med sina bilder. Han berättar att han ibland kan gå runt i flera dagar med kameran i hand och bara vänta på de rätta tillfällena. Måste vara härligt att gå in för någonting på det sätt som Johan gör för sin fotografering. Ännu bättre sen om man kan få arbeta med det som intresserar en. För att få göra det krävs naturligtvis att man är duktig på det man gör. Johan skulle säkert kunna försörja sig på sin fotografering. Önskar att jag på ett lika naturligt sätt hade kommit fram till vad jag skulle vilja göra.

Vi tog en öl ihop när bilderna var färdiga. Han berättade att han skulle starta en fotoklubb med unga fotografer som han själv. Han skulle försöka organisera en utställning med unga fotografers bilder. Jag lovade att följa med ut någon kväll på stan för att komma med förslag på nya miljöer som han kunde fotografera. Väl hemma igen slötittade jag på en av alla dessa amerikanska såpopera-serier. Kände mig

lite ensam. För det mesta är jag så aktiv att jag inte hinner fundera mycket på att jag bor själv, men på kvällarna precis före jag går till sängs då känns det. Var ett tag sedan jag hade en kille nu. Du hittar dem inte på beställning och i ärlighetens namn har jag inte gjort mycket för att hitta någon heller. Vill naturligtvis inte skaffa kille bara för att jag inte skall känna mig ensam, men det är klart bara umgänget, och att ha någon att dela dagens upplevelser med betyder mycket.

Har vi unga blivit sämre på att hålla ihop? Vände och vred lite på frågan . När jag tidigare bodde ihop med Paula tyckte jag att hon mest var i vägen, och vi har ändå varit bästisar under lång tid. Jag kände hela tiden att jag måste anpassa mig till henne, ibland önskar jag att jag kunde ha sluppit det. Samtidigt var det många roliga episoder också. Vi satt ibland uppe sent och pratade om killar, skolan och resor. Vi fortsatte vår eviga diskussion om synen på lösa förbindelser. Paula tyckte att det inte gjorde så mycket om man hade några korta äventyr, jag var mycket mer tveksam. Vi överdrev nog våra

åsikter båda två, bara för att hålla igång diskussionen.

När vi flyttade isär var det inte utan att det kändes som en befrielse. Det kanske skulle vara annorlunda med en kille? Jag tror inte det. Det är förmodligen samma typ av känslor. Partnern känns som han är i vägen många gånger, men man har samtidigt mycket roligt ihop. Kärleken hjälper väl också till för att förbise en del olikheter. Det som mest saknas är att vi är så snabba att skjuta över ansvaret på partnern eller på kompisen vi bor med när något går snett eller det blir bråk. Jag var inte helt skuldfri gällande detta när Paula och jag bodde ihop. Jag deklarerade min syn på hur jag ville att det skulle se ut i lägenheten, hur städat det skulle vara, hur vi skulle sköta tvätten och när vi skulle äta. J ag blev sedan irriterad när Paula hade egna ståndpunkter om hur hon ansåg att det borde se ut. Jag var nog inte riktigt medveten om det när vi bodde ihop, men när jag tänker på det nu slår det mig att vi nog hamnade i onödigt många dispyter beroende av bristen på respekt för var-

andra. Jag skall nog ringa Paula i morgon och fråga om inte hon tänkt på samma sak.

Det måste vara ännu värre för Janne som bor i ett kollektiv. Han har sagt att det är mycket jobbigt ibland. Alla låtsas som om allting fungerar, men när det kommer till kritan tycker Janne att det blir han som får organisera och ansvara för att allting fungerar. Jag skulle nog inte orka bo i ett kollektiv. Kände mig stressad bara av att ha bott över hos Janne en natt.

Jag sköt mina funderingar åt sidan och ringde syrran. Peter skulle komma hem sent igen. Hon tycker det är jobbigt att han arbetar så mycket, hon förstår samtidigt att han behöver det om han skall få det där försäljningschefsjobbet. Vill man få större ansvar så krävs större engagemang. När lillen skrek ibland var det dock inte lika enkelt att argumentera lika klokt, berättade syrran. Hon försökte hålla igång och sporta och läsa tidningar fast hon går hemma. Det krävs att hon disciplinerar sig, lillen tar nästan all tid och när hon sover någon gång vill syrran bara lägga sig ner och sova hon också. Jag lovade att

komma förbi oftare. Lillen växer så fort att det går att skilja å t mellan veckorna. Syrran vill ha någon att tala med på dagarna. Jag brukar leka lite med lillen så att syrran hinner ta sig ett varmt bad för att få en stunds avkoppling.

Vi pratade ganska länge om allt möjligt. Vi brukar göra det när hon är ensam hemma och Peter arbetar sent. Till slut sade jag att jag måste sova och vi lade på. Mina sista funderingar gick till dig kära dagbok. Jag skriver alldeles för mycket varje dag, men jag har fått för mig att mina barn, om jag nu får några kan komma att tycka det skulle vara kul att se vad deras gamla mamma tänkte på när hon var ung. Det kanske skulle underlätta att veta att mamma redan tänkt samma saker om de blir oroliga någon gång. Det mesta går nog igen.

God natt!

Kapitel 4
Ansvar, moral och egna normer

- *Det nya medborgarskapet.*

Väck det sovande folket

För att moderaterna skall kunna framkalla det allsidighetens samhälle som eftersträvas krävs en strategi för hur de av välfärdsstatens omhändertagandefilosofi passiviserade svenskarna skall väckas. För att klara den uppgiften krävs det att vissa centrala frågor får tillfredsställande svar.

För det första måste en ide om vilka mänskliga egenskaper som krävs för att få ett starkt civilt samhälle presenteras. Därefter måste svaren sökas för hur dessa mänskliga egenskaper växer fram och till sist vilket politiskt ansvar som finns för att framkalla dessa egenskaper.

Jag har tidigare påpekat att redan slutsatsen att vissa människor är passiviserade utmanar den moderata synen på människan. Hon kan inte på samma gång beskrivas som ofelbar och kapabel att stå på egna ben om hon samtidigt är passiviserad och ständigt söker statlig trygghet.

Det är ett pedagogiskt problem att beskriva för väljarna att de tenderar att efterfråga för mycket bidrag. Bertold Brecht har på ett mycket talande sätt varnat för effekten av ett sådant resonemang när han raljerar över politikerna som borde byta folk eftersom de inte är nöjda med deras beteende.

Att väljarna alltid har rätt är den devis som de flesta politiker följer, precis som olika företag säger att kunden alltid har rätt. De politiska partierna tillskriver sina politiska motståndare, eller bara politiker i största allmänhet, negativa egenskaper.

Medborgarna är däremot alltid kloka. Det är naturligtvis riskabelt för en enskild politiker med ambitioner att bli omvald att utmana och hävda att vissa människor inte beter sig bra. Den typen av angrepp används ibland men då oftast på marginella grupper eller intresseföreträdare.

Dessa människor eller grupper ställs då i motsatsställning till "vanligt folk". Moderaterna är som andra partier i detta avseende. Kritiken mot oönskade beteenden exemplifieras i moderata utspel med politiska motståndares idéer eller olika intresseorganisationer.

För att väcka det sovande folket krävs mer än så. Moderaterna måste våga utmana och även rikta sig direkt till medborgarna för att framföra kritik. Alla människor är alltså inte ofelbara utan vissa beteenden är klart oönskade.

Det måste man våga stå för om väljarna skall fås att förstå att även de måste ändra sig för att det civila samhället skall fungera. Det måste i naturligtvis kompletteras med beskrivningar om att det är politiskt beslutade system som i de flesta fall bäddat för den mänskliga passiviteten.

Självständighet och egna normer

Kritiken mot de oönskade beteendena kan beskrivas utifrån de goda exemplen. Istället för att bara kritisera bör man peka på positiva egen-

skaper. Det finns en lång rad medmänskliga egenskaper som vi uppskattar hos en partner och en god vän. Det behöver inte nödvändigtvis vara samma egenskaper som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är intressanta. Det är framförallt fem egenskaper som om de finns närvarande hos medborgarna påverkar den politiska statens utbredning.

- Självständighet, medborgare som eftersträvar självständighet i politisk bemärkelse kännetecknas av att de inte litar på eller överlåter åt staten eller andra politiska nivåer att klara deras försörjning eller garantera deras välbefinnande. Detta gäller inte bara i det korta perspektivet utan i än högre utsträckning i ett längre perspektiv, över flera generationer.

Strävan efter självständighet gör att medborgaren för egen del ser till att vara dels ekonomiskt oberoende men också kapabel att själv och i sin nära omgivning sörja för sin egen omvårdnad vid sjukdom och ålderdom. I Sverige uppmärksammas bara det omvända problemet, när medborgare är beroende av sina medmänniskor, vilket märkligt nog beskrivs som ett stort problem

och används som ursäkt för att bygga ut den offentliga välfärden.

Reell självständighet förutsätter ekonomiskt oberoende för sig själv men i förlägningen också förmåga att skapa tillgångar som förs över till kommande generationer, för att även de skall kunna vara ekonomiskt oberoende. Åstadkoms inte detta är medborgarna från det de föds för sin försörjning och sitt välbefinnande beroende av staten. Om staten miss- lyckas, om politikerna inte förmår infria utställda löften, riskerar annars medborgarna att stå utan skydd från fattigdom och ohälsa.

Moderaterna brukar beteckna detta som välfärdsstatens hjärtlöshet. Först görs medborgarna beroende av välfärdsstaten, sedan tar välfärdsstaten på sig fler uppgifter och till en kostnad som den inte förmår leverera. Resultatet blir att medborgare som inte längre är självständiga drabbas av att inte heller staten kan garantera deras välfärd.

I det korta perspektivet kännetecknas Självständigheten av att medborgarna med sina inkomster förmår täcka sina kostnader varje månad. Kostnaderna får då inte till någon del

vara subventionerade av statliga eller kommunala bidrag. Dessutom måste medborgarna vara försäkrade mot den ' typ av kostnader eller mänskligt lidande som följer av oväntade olyckor, som kan drabba både en själv, medmänniskor eller ens egendom.

I det längre perspektivet måste medborgaren också vara försäkrad mot generationsövervältrade kostnader. Statliga budgetunderskott eller utställda löften i statliga socialförsäkringssystem likt pensionssystemet intecknar, om det inte finansieras direkt, framtida generationers skapade resurser.

Självständigheten kräver ekonomiskt oberoende. Medborgarna skall själva kunna finansiera sina icke subventionerade kostnader varje månad och därutöver sätta av till besparingar för sin egen och sina eventuella barns framtid. Denna självständighet uppnås inte bara via att peka på behovet av skattesänkningar. Det är en moralisk fråga också. Det måste finnas en vilja från medborgarna att bli ekonomiskt oberoende och att inte acceptera politiska ingrepp i prisbildningen på någon marknad via subventioner och bidrag. Den som eftersträvar självständighet

sätter ett egenvärde i att inte vara beroende av bidrag i någon form.

- Eget ansvar, självständigheten kompletteras aven vilja till eget ansvarstagande. En vilja att växa och utvecklas genom att successivt ta allt större ansvar för sin egen livsföring, sitt eget och sina närmastes välbefinnande. Ansvar tillsammans med frihetsbegreppet är det mest centrala ordparet för förståelsen av moderat politik. De måste alltid kopplas ihop. Friheten förutsätter ansvarstagande, människor som är medvetna om sin egen kapacitet och som har en vilja att använda den för sig själv och för sina närmaste. Ansvarsbegreppet är mycket större än att bara beröra ekonomiska termer.

Viktigast är ansvarsbegreppet i synen på medborgarskapet. Vi måste alla utifrån våra individuella kvalifikationer se till att vårda oss själva, stötta våra närmaste och inte skada medmänniskor eller vår miljö. Det är bara om ansvarstagandet totalt sett växer i samhället som staten kan trängas tillbaka.

Statens utbredning har historiskt förklarats genom att peka på mänsklig brist på ansvarstagande. Det är inte lika ofta som det omvända

uppmärksammas. När staten breder ut sig legitimeras oansvariga beteenden eftersom alla vet att ”någon annan” sköter eller städar upp efter en.

Ansvarstagandet är inte självcentrerat. Det handlar lika mycket om våra medmänniskor som oss själva. Vår familj står i en särställning. Föräldraskapet ställer krav på föräldrarna att sörja för sina barns försörjning men också att fostra till självständighet. Föräldern måste överföra normer och värderingar som leder till att barnet i vuxen ålder har förmåga att självständigt klara sig. Ansvarstagande måste gå i arv.

Ansvarstagandet är inte avgränsat. Det krävs ansvarskänsla hos medborgarna för att vårda miljön, hjälpa fattiga och människor på flykt.

Kunskap, utan kunskap utelämnas medborgarna till ett liv som blir en effekt av andras beslutsfattande. Medborgaren kan inte begäras kunna allt. Vi måste lita på medmänniskor i många situationer, på operationsbordet, hos bilmekanikern eller på bussen. Saknar vi eget kunnande att bidra med blir vi till slut beroende

av andra människors beslutsfattande, utan möjlighet att själv kunna bidra till utvecklingen.

Kunnandet måste följa av den enskildes vilja och förmåga att själv tillgodogöra sig andras kunnande. Alla måste ha en grundläggande bas av kunnande för att kunna vidareutvecklas. Alla måste kunna skriva, läsa och räkna för att klara sig i ett modernt samhälle.

Kunskapsutvecklingen för den enskilde kräver nyfikenhet och en vilja att lära sig mer. Genom att med grundläggande kunskaper självständigt söka sig vidare till berikat kunnande skapas det mångkulturella och allsidiga samhälle som är moderat politiks drivkraft. Vårt individuella kunnande är det som berikar samhället. Vår olikhet gör oss unika.

- Normer, lagarna i ett samhälle ger en yttre ram för vilka beteenden som är acceptabla. För att vara funktionella krävs att lagarna inte blir för många, eftersom då medborgarna riskerar att förlora överblicken, och att lagarna inte förändras alltför mycket över tiden. Utöver lagarna är samhället beroende av att medborgarna har egna normer som de följer. Ett samhälle kan inte överleva utan att omformas till en polisstat

om medborgarna lever normlöst eller med en vilja att bryta mot lagarna. En vilja att följa vissa levnadsregler kan aldrig kommenderas fram.

Självständiga människor följer normer som de själva anser vara behövliga. Normerna måste följa av enskilda människors ställningstaganden i olika frågor. Olika auktoriteter i samhället kan dock uppmuntra till visst leverne. Än viktigare för samhällets fortbestånd är att medborgarna verkligen själva tar ställning i olika frågor och testar gränserna för sina egna uppfattningar.

Har medborgarna i ett samhälle fungerande egna normer riskerar aldrig detta samhälle att utvecklas till en polisstat. Lagarna och rättsstaten korrigerar felaktiga beteenden i efterhand, fungerande normer verkar preventivt för att felaktiga beteenden aldrig skall uppstå.

- Medmänsklig omtanke, ett samhälle tvingas förlita sig på staten om det inte finns tillfredsställande medmänsklighet. Uppträder alla själviskt blir vi ensamma i våra svaga stunder. Därför måste medborgarna vara beredda och villiga att räcka ut en hjälpande hand till de som har det svårt, särskilt i de lägen som den enskilde själv klarar sig som allra bäst. Den med-

mänskliga omtanken behöver inte institutionaliseras eller ges telefontider, den behöver inte heller gå vägen över skattsedeln, men den måste finnas där för att det civila samhället skall bli livskraftigt.

Den medmänskliga omtanken får inte omvandlas till verkningslösa demonstrationer. Att bara prata om eller skriva plakat för medmänsklig värme och närhet räcker inte långt. Det är ett aktivt eget deltagande som krävs bestående av både egna resurser och egen tid.

Närvaron eller frånvaron av dessa mänskliga egenskaper påverkar behovet av och utrymmet för statlig välfärdspolitik. Moderaterna förutsätter att bara statens domäner minskas så finns dessa egenskaper latent hos medborgarna. De förutsätts aktiveras av att den politiska sektorn minskar. Risken är att välfärdsstatens effekt på medborgarna lett till att denna reaktion inte kommer direkt och framförallt inte automatiskt.

Vårt behov av budord

Levnadsregler som inte följer av landets lagstiftning måste ta sin utgångspunkt från andra auktoriteter. Oftast blir då levnadsreglerna inte allmängiltiga, det blir svårt att hävda att det finns absoluta sanningar för vad som är rätt och fel i synen på hur vi bör leva våra liv. Samma person kan för att forma sin uppfattning om hur man bör leva välja att ta intryck av flera olika auktoriteter. Av stor betydelse för vårt beteende är sedan också de personliga värderingar och egna normer som vi tillför till de mer eller mindre allmängiltiga som omfattar alla.

Rent historiskt finns det ett dokument och en institution som tydligare än någon annan har påverkat normuppbyggnaden och moraluppfattningarna inom vår västerländska tradition, nämligen Bibeln och kyrkan.

I Gamla testamentets femte Mosebok, femte kapitlet återfinns de tio budord som Moses sägs ha fått från Gud. Dessa tio är:

1. Du skall inte ha några andra gudar vid sidan av mig.

2. Du skall inte missbruka Herrens, din Guds, namn, ty Herren skall inte låta den bli ostraffad, som missbrukar hans namn.

3. Tänk på vilodagen, så att du helgar den.

4. Hedra din fader och din moder för att det må gå dig väl och du må länge leva i *ditt land.*

5. Du skall inte dräpa.

6. Du skall inte begå äktenskapsbrott.

7. Du skall inte stjäla.

8. Du skall inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa.

9. Du skall inte ha begärelse till din nästas hus.

10. *Du skall inte ha begärelse till din nästas hustru, ej heller till hans tjänare eller hans tjänarinna, ej heller till något, som tillhör din nästa.*

(Efter Den svenska psalmboken 1986)

De tio budorden sägs vara de levnadsregler som människorna skall följa. Det kan vara av intresse att fråga sig vilken giltighet dessa budord har idag. För många troende har de stor betydelse, även om det kan tvistas kring vilken tolkning som skall göras av innebörden i de olika budorden. För den stora merparten svenskar har de mycket liten betydelse. Vårt land är förmodligen världens mest sekulariserade. Religionen är mycket marginaliserad i Sverige. A ven om många säger sig tro på Gud är det mycket få som använder Bibeln som rättesnöre. Det kan ifrågasättas hur många unga i Sverige som överhuvudtaget kan de tio budorden.

En granskning av de tio budorden ger vid handen att de tre första idag upplevs som mest förlegade. Det följer av den allmänna sekulariseringen. De flesta lever med helt andra mål för

ögonen än att tjäna Gud. Det kanske inte kan påstås att Guds namn allmänt missbrukas, men det är å andra sidan accepterat att det görs.

Den populära punkgruppen Ebba Grön illustrerade förändringen i synen på detta med sin 70-tals-hit "Häng Gud". Vi är förvisso lediga både söndagar och numera också lördagar men få ser det som en dag att helga. Helgerna fylls av aktiviteter, familjeliv, festande och extraarbete.

Två av buden har dock stor giltighet och är dessutom straffsanktionerade. Det är både förbjudet att dräpa och att stjäla. De flesta svenskar följer instinktivt dessa två bud. De flesta skulle inte beskriva det som att skälet för detta var att de läst Bibeln, men det är otvivelaktigt en påverkan från religionen som har lagt grund för den västerländska människosynen.

Tolkas dessa bud lite vidare, till exempel som en uppmaning att inte avsiktligt skada sina medmänniskor finns det dock en mer oroande utveckling att peka på. Våldsbenägenheten och det allt råare våldet i hela västvärlden är omvittnat. Den allmänna moralen när det gäller stölder kan också diskuteras. Omfattande snatterier, personalstölder och ekonomisk brottslig-

het visar även det på en tydlig tendens att bryta mot denna uppmaning. Detta trots att straffsanktionen existerar.

De kvarvarande fem buden, nummer fyra, sex, åtta, nio och tio handlar mer om vår personliga moral. De stipulerar respekt för familjen, trohet, ärlighet och att vi inte skall försöka nå personlig vinning på andras bekostnad. Kring dessa viktiga grundläggande mänskliga värden står konfliktlinjerna i våra vardagssamtal och i synen på affärsetik. Budord eller inte, dessa begrepp är viktiga för samhällets fortbestånd.

Statens ungdomsråd ger årligen ut en Årsbok om ungdom. I årets upplaga bad redaktionen några opinionsbildare att skriva nya egna tio budord. Jag skrev följande tio budord:

1. Du skall inte skada andra människor.

2. Var rädd om din familj.

3. Du skall inte stjäla.

4. Knarka inte.

5. Ställ krav på dig själv.

6. Var rädd om miljön.

7. Visa tolerans mot andra och ställ aldrig upp på mobbning.

8. Låt ingen trampa på dig, engagera dig istället för att gnälla.

9. Skaffa dig en bra utbildning.

10. Bevara barnasinnet och skratta ofta.

Budord två och tre ligger nära de tidigare, övriga är nya. Dessa budord gör inte anspråk på att vara allmängiltiga. Det finns många som skulle lägga betoningen annorlunda. Fördelen med att ställa upp egna budord är att vi tvingas fundera över egna normer och moraliska ställningstaganden. Vi inser att vi själva måste ta ställning.

Dåligt beteende får aldrig ursäktas med externa påverkansfaktorer. Har vi inga egna uppfattningar blir vi menlösa offer för de mest högljudda i samhället, vilka tyvärr mycket sällan är liktydiga med de som är klokast.

Auktoriteternas undergång

Många verkar leva helt utan tydliga egna levnadsregler. I varje given beslutssituation blir allt fler påverkade av andras synsätt och söker sig till uppfattningar som verkar ligga i tiden. Anledningen till detta är att alla de historiska auktoriteter som format våra uppfattningar nu i allt högre omfattning vänds ryggen. Kyrkans nedgång och det ringa intresset för församlingarnas verksamhet är en viktig faktor. Unga människor väljer också att vända skolan, föreningslivet, de politiska partierna och föräldrarna ryggen om kontakten med dessa auktoriteter uppfattas som kravfylld.

Det gäller in te alla unga, men de flesta i tonåren. De som väljer att likt rebeller bryta med dessa auktoriteter formerar i vissa fall egna livs-

uppfattningar. De som gör det utgör inget problem. Värre blir det med dem som förutsätter omhändertagande av någon annan men som ändå förnekar behovet av egna normer.

Det blir en grupp människor som förutsätter att de skall försörjas av andra, att de skall få bidrag och att varje gång de saknar något så är det deras uppgift att peka ut vem de vill att man skall ta ifrån för att ge till dem själva. De nås inte av budskap som utgår från att de har ett eget ansvar. De lyssnar inte på några auktoriteter. De uppträder helt enkelt som döva kravmaskiner. Denna grupp växer i välfärdsstatens skugga i mycket snabb takt.

Det som främst påverkar dessa människor är andra grupper som alla karaktäriseras av att de inte ställer krav på ett särskilt beteende. Främst musikgrupper och kompisar är viktiga. De populäraste musikgrupperna blir oftast de som inte sänder moraliserande budskap, snarare tvärtom.

Frånvaron av auktoriteter och krav från omgivningen skulle inte göra så mycket om det inte var för att många saknar egna normer att ersätta andras med. Det blir förvirrande som ung

att veta hur man skall föra sig och vad man skall tycka. Däri ligger risken. De unga blir lättledda och hamnar kanske i extrema åsiktsfack.

Politiskt ledarskap

Många av de problem som har beskrivits borde egentligen inte vara politiska problem. Det handlar snarare om medmänskliga relationer. Problemet är att den svenska välfärdsstaten \på ett aktivt sätt har bidragit till den mänskliga passiviteten. Det har märkts när den borgerliga 'regeringen och borgerliga majoriteter i landets landsting och kommuner har försökt lägga ut verksamheter på entreprenad och söker öppna den offentliga sektorn för konkurrens och enskilda företagare. Avknoppningen går trögt därför att människorna som arbetat i den offentliga sektorn tvekar att bryta sig loss. De är rädda för att bli utfrysta av gamla arbetskamrater och trygghetsorienterad.

Välfärdsstaten premierar inte entreprenörskap utan gynnar istället passivitet. När till och med borgerliga företrädare med ansvar för den

offentliga sektorns verksamheter ställer sig upp och säger sig vara lättade över att även i fortsättningen kunna garantera tryggheten så förstärks detta intryck.

För att väcka det sovande folket krävs politiskt ledarskap. Politikerna måste omformulera Sitt mandat från väljarna. Det kräver stor tydlighet från våra folkvalda. Det politiska ledarskapet för att väcka det sovande folket består av fem steg:

1. Gör upp med villfarelsen om *välfärdsstaten.*

Välfärdsstaten är en omöjlig konstruktion. De som kortsiktigt vinner överröstar alltid de som långsiktiga har att betala. Överge den generella välfärdspolitiken och sluta att uttala löften om att välfärden kan garanteras politiskt. Politiker skapar inga resurser och kan därför inte heller ställa ut löften om resursernas fördelning.

2. Ta egna initiativ till avknoppningar.

Omvandlingen av den offentliga sektorn vinns inte i sammanträdesrummen. Beslutsfat-

tarna måste själva ut i verksamheten och övertyga personalen om att starta eget. Stor vikt måste läggas vid den pedagogiska framtoningen. Peka på det ökade egna ansvarstagandet, möjligheten att i högre utsträckning påverka verksamhetens innehåll och förhoppningsvis de förbättrade möjligheterna att tjäna pengar på deras eget kunnande.

3. De hälsosamma riskerna och den välförtjänta belöningen.

De som arbetar måste veta att de kan tjäna pengar på sitt kunnande och att detta uppmuntras. De som lever på bidrag eller är ovilliga att acceptera erbjudna arbeten skall göra detta väl medvetna om att det kan leda till att ingen standard garanteras. Vi vill inte se ett samhälle där människor svälter, men i övrigt skall inga standardkrav skattefinansieras. De hälsosamma riskerna är mycket mänskligare än den falska tryggheten.

4. Politikerna har väljarnas mandat och är inte den offentliga sektorns advokater.

Den helt övervägande andelen förtroendevalda politiker har grovt missuppfattat sitt väljarmandat. De sitter och förvaltar och företräder den offentliga sektorns förvaltningar och bolag. När de anser sig vara duktiga menar de att den offentliga se torn gör bra ifrån sig. Den offentliga sektorn är en omöjlig konstruktion om det reses krav på effektivitet. Antingen blir det dyra ineffektiva monopol eller också blir den offentliga sektorn en aktör på fungerande marknader. Inget av detta är en utveckling som bör uppmuntras.

5. Våga vara förebild

Moderaterna är kritiska till mycket av det som politiker i Sverige har ägnat sig åt. Moderaterna är också kritiska till många av de politiker som har varit ansvariga för den politik som förts. Det får dock inte leda till att alla politiker avvecklas. Politiken skall garantera rättsstaten

och de grundläggande statliga uppgifterna. Politikerna skall också våga stå för långsiktiga förändringskrav och väcka opinion för betydelsen av ökad förståelse mellan människor. Här får det politiska uppdraget aldrig förminskas till administrativa handlag. Vi vill överge den politiska klåfingrigheten men ser nu tydligare än någonsin behovet av statsmannaskap.

Kapitel 5
Vpl-Aid 1986

- *Exemplet från verkligheten*

1985 och 1986 uppmärksammades världen på den svåra svältnöden i Etiopien. I flera stora insamlingar skänktes pengar till de svältande i Afrika. Mest uppmärksammad blev de skivinspelningar som under beteckningen Band-Aid samlade pengar till de svältande. Organisatör var musikern Bob Geldof.

I mars 1985 valdes jag in som vice ordförande i SCVR, Sveriges centrala värnpliktsråd. SCVR utgörs aven styrelse bestående av nio förtroendevalda killar som under ett år har att företräda landets värnpliktiga i olika sammanhang. Under detta år träffade vi politiker och försvarsföreträdare, men vi reste också runt på landets förband för att prata direkt med de värnpliktiga. För att få reda på vad som hände

ute på fältet hade vi ett så kallat kontaktombud utsett på varje svenskt förband. I oktober 1985 var våra kontaktombud samlade till en utbildning i Stockholm.

Mot slutet av utbildningen föreslog en kille vid namn David Logg, vårt kontaktombud på Lv2 på Gotland, att vi skulle kopiera Geldof och göra en insamling bland värnpliktiga.

När du ställs inför den typen av förslag blir du alltid lite kluven. Vi hade tagit vår verksamhetsplan för det år vi skulle vara förtroendevalda. Vi hade anpassat vår budget till vår verksamhetsplan. Det stod ingenting i verksamhetsplanen om att samla in pengar till Afrika.

Allt borde tala emot en på detta sätt hastigt utkastad ide. Samtidigt är det den typen av resonemang som gör att förenings- och organisationslivet upplevs som stelt. Iden var mycket bra, behovet enormt och tillfället var väl valt. Vi bestämde oss på stående fot för att försöka.

Före vi avslutade mötet sa vi åt våra kontaktombud att försöka göra kontantinsamlingar på sina respektive förband och att sända pengarna till oss senast den 19:e december. Vi enades om att försöka få varje värnpliktig att bidra med

varsin dagersättning, som vid tillfället uppgick till 25 kronor. Till detta skulle förslag föras fram på förbanden om att det också skulle göras insamlingar bland befälen. Vi skildes åt med detta för ögonen. Sedan kom eftertankens kranka blekhet. Hur skulle vi hinna få ut informationen till alla förband? Alla kontaktombud hade inte varit närvarande. Vi insåg att vi inte kunde använda några stora pengar för att göra reklam för kampanjen, vilket förmodligen ytterligare skulle försvåra insamlingen. Vi var helt utelämnade till våra kontaktombud.

De hade mottagit detta med varierande entiuasm. Om ett kontaktombud var negativt och struntade i insamlingen kunde det med vårt upplägg medföra på ett stort arméförband att 1 000 värnpliktiga aldrig ens fick frågan . Flera av kontaktombuden märkte direkt att det var svårt att få killarna att avvara det tänkta beloppet. Det tog emot att ge bort en hel dags lön till en annan kille som sade att pengarna skulle skickas till Afrika, särskilt som de varken sett eller hört något om insamlingen.

Vi insåg mycket snart att något måste göras. Vi var tre som i huvudsak arbetade med insamlingen. David Logg som först väckt förslaget var med och samordnade insamlingen. Från värnpliktsrådet var det jag och ordföranden Ronnie Nilsson som gjorde arbetet. Ronnie var SSU:are och blev senare talskrivare åt först Kjell-Olof Feldt och därefter Allan Larsson. Han och jag lärde oss snabbt att se bortom respektive partibeteckning och utnyttjade nu våra olika kontakter för att göra något bra av denna insamling.

För det första var det tvunget att kunna peka på vart pengarna skulle skickas. Pengarna skulle oavkortat gå till Afrika. Vi tog kontakt med Röda korset och gjorde upp med dem om ett speciellt konto dit pengarna skulle föras. Vi kunde nu försäkra våra kontaktombud om att pengarna skulle gå via erkänt skickliga kanaler ner till Afrika.

För det andra var det tvunget att underbygga kampanjen med information utöver kontaktmannens arbete. Vi skreven Helsida i tidningen Värnpliktsnytt, på den speciella sida i tidningen som värnpliktsrådet förfogar över. Vi

lyckades också via arméstaben utverka ett löfte om att visa en reklamvideo på det som kallades Armévision och som bland annat utgjordes av en lång rad långfilmer som visades för värnpliktiga på förbanden vissa kvällar i veckan. Filmerna föregicks av lite reklam där vi kunde få ett utrymme.

Problemet var hur vi skulle ha råd att göra en tillräckligt proffsig video. Vi återvände till Röda korset som hade en stor erfarenhet och som hjälpte oss att ta fram en video som visade bilder från Afrika till tonerna av ”We are the world” (den amerikanska kändislåten som blev en mega-hit). I slutet av inslaget uppmanades de värnpliktiga att skänka en dagersättning till Afrika. Det poängterades att tre dagersättningar gav en svältande mat i en hel månad, allt för att bevisa som det sades på videon "att din hjälp verkligen betyder något för någon".

Vi gjorde också upp en kampanjturné för mig till de förbandsorter som hade flest värnpliktiga. Viktigast bedömde vi vara Bodens garnison och det beslutades att jag skulle åka upp dit i tre dagar för att besöka de fem förbanden på orten.

Väl däruppe upplevde jag min mörkaste stund som ansvarig för detta projekt. Jag hade smugit in i den filmsal där kvällens film skulle visas för att, utan att tala om att jag var närvarande, efterhöra deras respons på reklamvideon. Jag hann se två sekunder av videon, sedan stängdes den av och operatören snabbspolade förbi reklamen, fram till huvudfilmen. Tilltaget mötte stort bifall och jag var helt övertygad om att hela projektet skulle haverera. (Incidenten inträffade på I19/P5 som sedan blev näst bästa förband i hela landet med 18 000 kronor insamlat. Deras kontaktombud efterträdde mig som vice ordförande i det efterföljande rådet).

Alla dessa åtgärder för att stödja insamlingen tog tid att arrangera. Vi insåg därför att vår dead-line den 19:e december var helt orealistisk. Det var inte någon större brådska, vi avsåg att överlämna de insamlade pengarna vid öppnandet av vår värnpliktskonferens i mars 1986. Vi sköt på datumet till slutet av januari.

Vår sista och viktigaste åtgärd för att få insamlingen att fungera var att komma runt detta med att pengarna skulle samlas in kontant. Vi tog kontakt med dåvarande PK-bankens personkon-

toavdelning för att efterhöra om det kunde lösas med någon form av namnunderskrifter. De lovade att föra över 25 kronor till Röda Korsets konto från varje värnpliktig som hade undertecknat en gåvoblankett som vi snabbt distribuerade till förbanden.

Blanketten innehöll plats för namnunderskrift, namnförtydligande och angivelse av personnummer. Högst upp stod det Vpl-Aid och en kort beskrivning av insamlingen. Denna praktiska och smidiga lösning räddade kampanjen. Vi var mycket tacksamma för att personalen tog på sig detta myckna merarbete, utan att få någon ersättning för slitet.

Precis före jul, då vi kände stor tveksamhet för hur kampanjen skulle lyckas, ringde vår kontaktman på 13 i Örebro. Han hade inte uppfattat att vi flyttat fram slutdatumet för insamlingen till den sista januari. Vi hade inte heller fått tag i honom för att berätta om lösningen med listorna och PK-banken. I ärlighetens namn trodde vi att 13 var ett av de förband där insamlingen inte skulle fungera. Vår kontaktman hade följt vad vi sagt redan på kontaktmannautbildningen. Han hade med hjälp av regementsche-

fen fått hela regementet att direkt efter löning ställa upp sig framför honom och, om de så ville, överräcka tjugofem kronor av sin månadslön. Han ringde oss och frågade vad han skulle göra med de dryga 20 000 kronor han höll i sin hand. Vi insåg att insamlingen skulle fungera.

David Logg och flera andra kontaktmän lyckades få lokala media att intressera sig för insamlingen. Det underlättade för oss när vi berättade om kampanjen. När vi stängde kontot i slutet av januari hade drygt 250 000 kronor kommit in. Nära 10 000 värnpliktiga hade skänkt en dagersättning till Afrika. En del av pengarna kom från officersinsamlingar. En hel del killar skänkte också mer än bara en dagersättning.

Vid invigningen av värnpliktskonferensen den 10 mars 1986 överräckte jag en check på en kvarts miljon till Röda korsets dåvarande generalsekreterare Anders Wijkman. I sitt tacktal sade han att Röda korsets verksamhet bars upp av stora och små bidrag från människor som valde att avstå en del av sina pengar för att hjälpa andra.

En kvarts miljon var ett stort bidrag, men än viktigare var att det kom från att mycket stort antal människor som egentligen inte hade tagit av något överflöd. Jag höll helt med honom.

Pengarna gick dels i katastrofhjälp till svältande afrikaner men också till tradplanteringar för att motverka jorderrosionen och ökenutbredningen. Lärdomarna från insamlingen var många. Det bevisade att människor är beredda att avstå och uppoffra sig bara de vet vad det leder till, vart pengarna går. Frivilliga insatser kräver en god grundidé, några engagerade eldsjälar med kreativa idéer och närhet till de som skall utföra den frivilliga handlingen. Våra kontaktmän var hemligheten.

Mycket riktigt var det flera förband som förblev vita fläckar i vår insamling. Det var de många engagerade kontaktmännen som gick runt bland killarna som fick insamlingen att fungera. Kontaktmännen var igenkända och när de skötte insamlingen kändes det inte som idén kom uppifrån. Inramningen var glättig, med påkostade reklambroschyrer som uppma-

nade till deltagande. Budskapet framfördes på rätt nivå och från rätt avsändare.

Ber du någon avstå tjugofem kronor kan du inte sända en broschyr som kostar fem kronor att producera.

Vår lösning med löneavdraget hos PK-banken tog oss förbi den bekvämlighets tröskel som omgärdar alla frivilliga insatser. Alla som efterfrågar engagemang från någon måste räkna in denna bekvämlighet. Mottagaren är aldrig lika uppfylld av iden som du själv och han kommer att söka bekväma vägar bort om sådana finns tillgängliga.

Det krävs praktiska lösningar för att kanalisera frivillighet. Det som än idag förvånar mig är att det kom att bli så många som tiotusen värnpliktiga som var med och skänkte pengar. Bredden i deltagandet känns imponerande. Det visar att det civila samhället har potential. Det civila samhället fungerar kanske inte alltid spontant som vi tänkt oss, men går några före som förstår att anpassa sig till rådande förutsättningar och att lyssna till invändningar då kan det civila samhället på bred front utföra handlingar och göra uppoffringar.

"På stapplande ben som hade svårt att bära honom korn han ut i den friska kvällsluften. Han insåg att hela hans liv som det hade gestaltat sig fram till denna dag hade förändrats i ett slag. Han skulle aldrig mer få en fullgod natts sömn. Han skulle aldrig mer tro sig göra nytta på arbetet. Han skulle leva för de sporadiska mötena med de som vaknat och han skulle för evigt förbanna den ansiktslösa välfärdsstaten."

Så avslutar Fredrik Reinfeldt bokens första kapitel. I boken "Det sovande folket"' för Fredrik Reinfeldt resonemanget om den socialdemokratiska välfärdsstatens yttersta konsekvenser för medborgarna, men försöker samtidigt finna svaret på hur den rätt igenom passiviserade människans kall vakna till ett aktivt medborgarskap i det civila samhället.

Fredrik Reinfeldt är 28 år , civilekonom och ordförande för Moderata Ungdomsförbundet. Han är också riksdagsledamot för moderaterna.